

แผนแม่บท

**โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ระยะเวลา 8 ปี (พ.ศ.2552 – พ.ศ.2559)**

สารบัญ

หน้า

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับชาวเขาและโครงการชาวเขา	
นโยบายของคณะรัฐมนตรีด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	
กฎบัตรอาเซียนว่าด้วยเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน	
ส่วนที่ 1 สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน	1
1.1 สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความสำเร็จของกระบวนการแก้ไขปัญหาในอดีต	1
1.2 ผลการดำเนินงานลดพื้นที่ปลูกฝิ่น	2
1.3 สภาพแวดล้อมของการปลูกฝิ่นและเงื่อนไขในปัจจุบัน	3
1.4 ความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน	7
ส่วนที่ 2 กรอบนโยบายและแนวทางดำเนินงานเพื่อลดการเพาะปลูกฝิ่นและการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน	8
2.1 กรอบนโยบายชาติด้านการลดพื้นที่ปลูกฝิ่น	8
2.2 กรอบนโยบายชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน	11
2.3 กรอบแนวทางดำเนินงานพัฒนาเพื่อแก้ปัญหการปลูกฝิ่นของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน	14
ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดทำแผนแม่บท	16
3.1 กรอบแนวคิดและลักษณะของแผนแม่บท	16
3.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บท	17
3.3 แนวทางการแปลงแผนแม่บทสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่	21
ส่วนที่ 4 แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2552-2559)	23
4.1 พื้นที่ดำเนินการและสภาพภูมิสังคม	23
4.2 วัตถุประสงค์ของแผนแม่บท	27
4.3 ระยะเวลาดำเนินการและเป้าหมายการพัฒนา	28
4.4 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของพื้นที่และแนวทางการพัฒนา	30
4.5 ประเด็นหลักในการพัฒนา	31
4.6 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	34
4.7 รายละเอียดแผนงาน และงบประมาณของแผนแม่บท	37
4.8 หน่วยงานรับผิดชอบ	47

ส่วนที่ 5 การขับเคลื่อนแผนแม่บท	50
5.1 การจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับหมู่บ้านเป้าหมาย	50
5.2 องค์การบริหารแผนแม่บท	50
5.3 การประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน	52
ส่วนที่ 6 ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการ	54
6.1 การสนับสนุนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่	54
6.2 การบังคับใช้กฎหมาย	54
6.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	54
6.4 การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาสาธารณูปโภคและปัจจัยพื้นฐานที่เหมาะสม	54
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 ข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย	55
1. จังหวัดเชียงใหม่	
1) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย	56
2) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย	59
3) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลยางเปียง อำเภออมก๋อย	61
4) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย	63
5) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาวและตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว	65
6) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ	67
7) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ฮี้ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปายและตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองแหง อำเภอเชียงดาว	69
8) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลกีดช้าง ตำบลแม่นะ อำเภอแม่แตง	71
2. จังหวัดตาก	
9) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ต๋อน อำเภอแม่ระมาด	73
3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน	
10) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองแปง อำเภอปาย	75
ภาคผนวกที่ 2 ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทยและนโยบายการแก้ไขปัญหามา	79

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับชาวเขา และโครงการชาวเขา

“เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวนั้น มีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขาเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นรายได้ให้กับเขาเองจุดประสงค์อย่างหนึ่งคือมนุษยธรรม หมายถึงให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารสามารถมีความรู้และพยุสัตว์ มีความเจริญได้ อีกอย่างหนึ่งเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่า ควรจะช่วยเพราะเป็นปัญหาใหญ่คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้างเขาจะเลิกปลูกยาเสพติดคือ ฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับ การปราบปรามการปลูกฝิ่น และก้ำฝิ่นได้ผลดี อันนี้เป็นผลอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคือ ชาวเขาตามที่รู้เป็นผู้ทำการเพาะปลูกโดยวิธีที่จะทำให้บ้านเมืองของเราสูญหายนะได้ ที่ถางป่าและปลูกโดยวิธีไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขาก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดี อยู่ดี กินดี และปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศ ถ้าสามารถทำโครงการนี้สำเร็จให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่ง และสนับสนุนนโยบาย จะรักษาป่าไม่รักษาคนให้เป็นประโยชน์ต่อไป และยั่งยืนมาก”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

10 มกราคม พ.ศ. 2517 ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมเจ้าภีษเดช รัชนี นิพนธ์ไว้ในหนังสือประพาสต้นบนดอยว่า เมื่อ พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร บ้านแม่วะขุนแม่ใน ใกล้พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ รับสั่งถามแม่วะว่า นอกจากปลูกฝิ่นขายแล้ว มีรายได้จากพืชอื่นอีกบ้างหรือเปล่า ทรงทราบว่า นอกจากฝิ่นแล้ว เขายังเก็บท้อขาย ซึ่งแม้ว่าลูกจะเล็กกว่าก็ตาม แต่ได้เงินเท่า ๆ กัน โดยที่ทรงทราบว่า ที่สถานีทดลองไม้ผลเมืองหนาวของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยที่ทรงทราบว่าที่สถานีทดลองไม้ผลเมืองหนาว ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใกล้พระตำหนักภูพิงค์ ได้นำกิ่งท้อลูกใหญ่ของฝรั่งมาต่อกับต้นต่อพันธุ์พื้นเมืองได้ (แต่ยังไม่ทราบว่าเป็นพันธุ์ไหน) จึงโปรดเกล้าฯ ตั้งโครงการหลวงขึ้น ให้ค้นคว้าหาพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับบ้านเรา เพราะถ้าลูกใหญ่แล้วจะต้องทำเงินได้ดีกว่าฝิ่นแน่ นอกจากนี้ยังรับสั่งให้พยายามปลูกพืชเมืองหนาวอย่างอื่น เช่น แอปเปิ้ล สาลี่ พลับ กับผัก และดอกได้ด้วย เพราะผลิตผลเหล่านี้ก็นำมาขายในส่วนที่ร้อนของเมืองเราแล้ว ควรจะได้ราคาแน่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำริและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้ดำเนินงานโครงการหลวงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 เพื่อพัฒนาการเกษตรที่สูง ลดการปลูกพืชเสพติด และการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร โดยมีพระราชประสงค์จะทรงช่วยเหลือราษฎรชาวไทยภูเขาในท้องถิ่นทุรกันดาร ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และโปรดเกล้าฯ ตั้งหม่อมเจ้าภิศเคศ รัชนิ เป็นผู้อำนวยการโครงการ โดยสภาพปัญหาของพื้นที่สูงในช่วงเริ่มต้นโครงการหลวง สรุปได้คือ

- 1) มีการปลูกฝิ่นกระจายอยู่ทั่วไป โดยผลผลิตฝิ่นในปี 2514 ประมาณ 200 ตัน
- 2) ชาวเขาไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกจากฝิ่น แต่ชาวเขามีสภาพยากจน
- 3) มีการถางป่าและทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขา

เป้าหมายที่พระราชทานให้โครงการหลวงดำเนินงาน มีดังนี้

1. ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม
2. ช่วยชาวไทยโดยการลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้และต้นน้ำลำธารกำจัดการปลูกฝิ่น
3. รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้อง คือ ป่าให้อยู่ในส่วนที่เป็นป่า และทำไร่ทำสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูก อย่าให้ทั้งสองส่วนนี้รุกร้าซึ่งกันและกัน
4. ผลิตพืชเพื่อเพิ่มประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศ

พ.ศ. 2535 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เปลี่ยนสถานภาพโครงการหลวงตั้งเป็นมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อให้เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ถาวร ดำเนินงานต่อเนื่องจากโครงการหลวง ให้เกิดประโยชน์กว้างขวางต่อไป ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงมีสถานีวิจัย 4 แห่งและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 38 แห่ง ในพื้นที่หมู่บ้านชาวเขา 358 กลุ่มบ้าน ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่สูงของ 5 จังหวัด ภาคเหนือ มีประชากรที่ได้รับประโยชน์ 28,825 ครอบครัวจำนวน 142,616 คน

ปัจจุบันการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง มีกิจกรรมที่สำคัญคือ

งานวิจัย มุ่งวิจัยเพื่อหาชนิด พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ วิธีการปฏิบัติรักษาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปผลผลิต ตลอดจนงานวิจัยด้านสภาพสังคม ตลอดจนงานวิจัยเพื่อการการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันได้คัดเลือกชนิดและพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสม เพื่อถ่ายทอดสู่ชาวนำไปปลูกสำหรับการบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้ รวม 225 ชนิด จำนวน 386 พันธุ์

งานพัฒนา มุ่งการส่งเสริมและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา และการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำลำธาร ในพื้นที่ที่โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินงาน โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้จากงานวิจัย ที่เหมาะสมต่อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร โดยมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อกำหนดพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตร รวมทั้งที่อยู่อาศัย ตลอดจนมีการจัดหาสินเชื่อผ่านธนาคาร ธกส. และการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านต่างๆ ปัจจุบันผลผลิตจากเกษตรกรในโครงการ หลวงได้รับรองมาตรฐานในระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ มาตรฐาน EUREPGAP โดยในปี พ.ศ. 2548 เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 68,500 บาทต่อครัวเรือน

การตลาด ให้การสนับสนุนเกษตรกรเพื่อให้มีช่องทางจำหน่ายผลผลิตสู่ตลาด มูลนิธิโครงการหลวง โดยได้ดำเนินการด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลผลิต การขนส่ง และการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ต่างๆของเกษตรกร ภายใต้เครื่องหมายการค้า “ตราโครงการหลวง” และ“ตราดอยคำ”

ปัจจุบันผลสำเร็จของมูลนิธิโครงการหลวงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและ องค์กรต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง เป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ทั้งจากหน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษา ภายในประเทศ รวมทั้งมีความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการพัฒนาบนพื้นที่สูง กับนานาชาติ

นโยบายของคณะรัฐมนตรี ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

นายกรัฐมนตรี (นายสมัคร สุนทรเวช) แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดปัจจุบันต่อที่ประชุมรัฐสภาเมื่อวันจันทร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ 3 ประการ คือ

(1) นโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีแรก ด้านเร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยยังคงยึดหลักการ ผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษา ส่วนผู้ค้าคือผู้ที่ต้องได้รับโทษตามกฎหมายการยุติธรรม ทั้งนี้รัฐบาลจะเร่งรัดปราบปรามยาเสพติด ลดปริมาณผู้เสพยา และป้องกันมิให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่กับมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม

(2) นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในด้านการศึกษาด้านแรงงาน ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและด้านความมั่นคงของชีวิต

(3) นโยบายการบริหารจัดการที่ดี ด้านประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน โดยสนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนขยายการให้บริการที่ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เชื่อมโยงและบูรณาการกับแผนชุมชนและแผนระดับต่างๆ

รวมทั้งมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

- (1) ในพื้นที่เน้นหนัก 26 อำเภอ ควรมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. เข้ามาเกาะติดเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน
- (2) ควรให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้มงวดกวัดขันในการตรวจสอบพื้นที่ป่าไม้ เพื่อสนับสนุนการป้องกันปราบปรามการปลูกฝิ่น
- (3) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน โดยกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

กฎบัตรอาเซียนว่าด้วยเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน

การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยความเป็นประชาคมเดียวของอาเซียน (One Single Community) และประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันประกาศเป็นเขตปลอดยาเสพติดอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

วิสัยทัศน์

การเป็นเขตปลอดยาเสพติดอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) คือ การดำเนินการกิจกรรมการควบคุมยาเสพติดที่ผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งลดผลต่อเนื่องต่างๆ ในเชิงลบอันอาจเกิดขึ้นกับสังคม ซึ่งรวมถึงการลดลงอย่างยั่งยืนและมีนัยสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ปลูกพืชเสพติด
2. การผลิตและการลำเลียงยาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด
3. การแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติด

เกณฑ์วัดผล (Benchmark)

ในระดับภูมิภาค “ด้านพื้นที่ปลูกพืชเสพติด” ได้แก่

1. พื้นที่ปลูกฝิ่นภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ไม่มีนัยสำคัญ
2. พื้นที่ปลูกพืชกัญชาภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ไม่มีนัยสำคัญ
3. จัดให้มีหนทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืนสำหรับกลุ่มผู้ที่เคยปลูกพืชเสพติดมาก่อน

ส่วนที่ 1

สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

1.1 สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความสำเร็จของกระบวนการแก้ไขปัญหาในอดีต

การปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงของไทย เริ่มมานานกว่า 100 ปี และเป็นพืชเศรษฐกิจของชาวเขาเผ่าม้งและเข่า มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 โดยมีตลาดใหญ่ คือ โรงฝิ่นในประเทศและพื้นที่ใกล้เคียง ผลผลิตบางส่วนชาวเขาใช้เสฟเอง ต่อมารัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาของฝิ่นที่เชื่อมโยงถึงปัญหาความมั่นคงของประเทศ จึงได้ประกาศให้การปลูกและเสฟฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

ส่วนในการแก้ปัญหการปลูกฝิ่น รัฐบาลได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในระยะแรก มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน และกรมประชาสัมพันธ์ เป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมา มีการขยายผลและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ลำดับเหตุการณ์ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2508 – 09 กรมประชาสัมพันธ์ได้สำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง รวมทั้งได้มีการสำรวจฝิ่น โดย United Nation Fund For Drug Abuse Control (UNFDAC) สนับสนุน ซึ่งพบว่าการปลูกฝิ่นประมาณ 112,000 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 145 ตัน

พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขาขึ้น เริ่มพัฒนารูปแบบของการปลูกพืชทดแทนฝิ่น และต่อมาขยายงานครอบคลุมการพัฒนาด้านเกษตร สาธารณสุข การศึกษา ซึ่งบทเรียนของโครงการได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่รัฐบาลและส่วนราชการในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การทำงานบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนด้วย

พ.ศ. 2516 สหรัฐอเมริกา และองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย ในการพัฒนาชาวเขาเพื่อปลูกพืชทดแทนฝิ่น เช่น โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชาวไทยภูเขา (CRCD) ไทย-UNFDAC และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (กปส.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

พ.ศ. 2519 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้รับการจัดตั้งและดำเนินการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกฝิ่น (76 พื้นที่)

พ.ศ. 2520 มีรายงานผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน เหลือประมาณ 62,132 ไร่ และได้ประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (UNODC ในปัจจุบัน) และประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ดำเนินการต่อเนื่องในโครงการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น (โครงการ HAMP) และโครงการพื้นที่สูง (Highland Development Project/Program/HDP) ต่าง ๆ เช่น โครงการไทยเยอรมัน

ในระหว่างปี พ.ศ.2527-2544 มีการวางแผนแม่บทแก้ไขปัญหามลพิษพื้นที่สูงหลายฉบับ เช่น แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ปลูกฝิ่นบริเวณภาคเหนือตอนบน แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดลอมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง โดยรัฐบาลไทยสนับสนุนงบประมาณบุคลากร ฯลฯ เข้าร่วมดำเนินการ โดยมีการจัดองค์การบริหารแผน ซึ่ง สมช. เป็นแกนกลางในส่วนกลาง และต่อมามอบหมายให้ ทก.3 เป็นหน่วยงานประสานงานในพื้นที่ภาคเหนือจนกระทั่งถึงปี 2544 โครงการพัฒนาจึงปิดตัวลง

ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหามลพิษพื้นที่สูงได้บูรณาการเข้ากับการบริหารงานพัฒนาตามระบบปกติภายใต้ความรับผิดชอบของจังหวัดและอำเภอ และมีโครงการพิเศษเสริมที่สำคัญ คือ โครงการหลวง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา และโครงการคอยตุง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงราย และมีโครงการกำจัดพืชเสพติดที่เน้นดำเนินการตัดทำลายฝิ่น ควบคุมไปกับการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพ

1.2 ผลการดำเนินงานลดพื้นที่ปลูกฝิ่น

ประเทศไทยใช้เวลา 40 ปี (พ.ศ. 2502 -พ.ศ.2546) จึงสามารถลดพื้นที่ปลูกฝิ่น จาก 112,000 ไร่ (ผลผลิต 145 ตัน) จนเหลือประมาณ 5,266 ไร่ (ผลผลิต 20.3 ตัน) ในปี พ.ศ. 2546 และเหลือเพียงประมาณ 1,445 ไร่ (ผลผลิต 13.6) ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งถือเป็นความสำเร็จที่นานาชาติให้การยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูง ของส่วนราชการและหน่วยงานช่วยเหลือภาคเอกชนและจากนานาชาติ ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการยกย่องจาก UN และโครงการหลวงได้รับรางวัลแมกไซไซ และรางวัลอื่นๆอีกมากมาย ต่อมาไทยได้มีการสรุปบทเรียน มีการเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ การแก้ปัญหามลพิษพื้นที่สูงไปยังประเทศอื่น ผ่านทางการจัดประชุมฝึกอบรม คู่มือซึ่งจัดโดย UNODC และหน่วยงานต่างๆ ทำให้หลายประเทศสนใจและขอความร่วมมือ/ช่วยเหลือจากไทยเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จดังกล่าวทำให้ในปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ถอนประเทศไทยออกจากประเทศที่เป็นผู้ผลิตและลำเลียงยาเสพติดรายสำคัญ โดยมีเกณฑ์หลัก คือ พื้นที่ปลูกฝิ่นของประเทศไม่เกิน 1,000 Hectare หรือ 6,250 ไร่ นอกจากนี้ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกภาคีอาเซียน ก็ได้ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดในปี พ.ศ. 2558

1.3 สภาพแวดล้อมของการปลูกฝิ่นและเงื่อนไขในปัจจุบัน

จากผลการสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้เฝ้าติดตามการปลูกฝิ่นของชาวเขานบนพื้นที่สูงทั้งพื้นที่ปลูก พื้นที่ตัดทำลาย พื้นที่คงเหลือและผลผลิตคงเหลือ โดยเปรียบเทียบระหว่างปีเพาะปลูก 2544-2545 จนถึง 2549-2550 สามารถสรุปได้ดังข้อมูลในตารางที่ 1 ซึ่งพบว่า ไทยประสบความสำเร็จอย่างมากในการลดพื้นที่ปลูกฝิ่นและผลผลิตฝิ่นในปี 2546-2547 เป็นต้นมา แต่มีแนวโน้มให้เห็นชัดเจนว่า ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ปลูกฝิ่นมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นจาก 744 ไร่ ในฤดูกาลปลูกปี 2547/48 เพิ่มขึ้นเป็น 984 ไร่ในฤดูกาลปลูกปี 2548/49 และเพิ่มขึ้นเป็น 1,445 ไร่ในฤดูกาลปลูกปี 2549/50 ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ปลูกฝิ่นไม่ลดลงอีก แต่กลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจสรุปเงื่อนไขสนับสนุนได้ดังนี้

- 1) แรงจูงใจด้านราคา ที่ผู้ปลูกได้รับผลตอบแทนจากการปลูกฝิ่นค่อนข้างสูง โดยมีราคาขายส่งในประเทศ 40,000-70,000 บาทต่อจ้อย และขายปลีกสูงถึง 100,000 – 134,400 บาทต่อจ้อย (1 จ้อยหนัก 0.6 กิโลกรัม)
- 2) ความห่างไกลของพื้นที่และการขาดโอกาสของเกษตรกรในพื้นที่ทุรกันดาร ทำให้ขาดแคลนด้านสาธารณูปโภค สาธารณสุข การศึกษา และโอกาสในการประกอบอาชีพ รวมทั้งไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ตลอดจนการคมนาคมไม่สะดวก และการกำกับดูแล/ช่วยเหลือจากภาครัฐเข้าถึงได้ยาก
- 3) การสนับสนุนทุนเทคโนโลยีและระบบตลาดจากบุคคลภายนอก การเข้าตัดฝิ่นในพื้นที่พบว่า การปลูกฝิ่นในยุคปัจจุบันต่างจากการปลูกในยุคก่อน โดยมีการใช้สปริงเกอร์ สารเคมีกำจัดวัชพืช และปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งอาจได้ผลผลิตสูงถึง 4 กิโลกรัม/ไร่ จากที่ผลผลิตฝิ่นโดยเฉลี่ยเพียง 2.5 กิโลกรัม/ไร่เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีความพยายามปลูกฝิ่นนอกฤดูซึ่งในปัจจุบันยังได้ผลผลิตน้อยเพียง 0.5 กิโลกรัม/ไร่ เท่านั้น แต่ก็เป็นการเริ่มต้นที่ค่อนข้างอันตรายต่อประเทศ
- 4) การปลูกฝิ่นในปัจจุบันยังมีการพัฒนารูปแบบไปมากโดยมีทั้งลักษณะการปลูกหลบซ่อนหรือปลูกในที่กำบัง ไร่ละ 80 ปลูกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยกระจัดกระจายขนาดไม่ถึง 1 ไร่ การปลูกหลายรุ่นในแปลงเดียวกัน การปลูกเป็นแถวเป็นแนวคล้ายแปลงผัก ตลอดจนการปลูกปะปนกับพืชสวนพืชไร่ ซึ่งสร้างความยากลำบากทั้งต่อการสำรวจทางอากาศและการตัดทำลาย
- 5) ปัญหาการดำเนินงานในระบบกลไกปกติของหน่วยงานรัฐ ซึ่งยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถขจัดปัญหาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเนื่องจาก

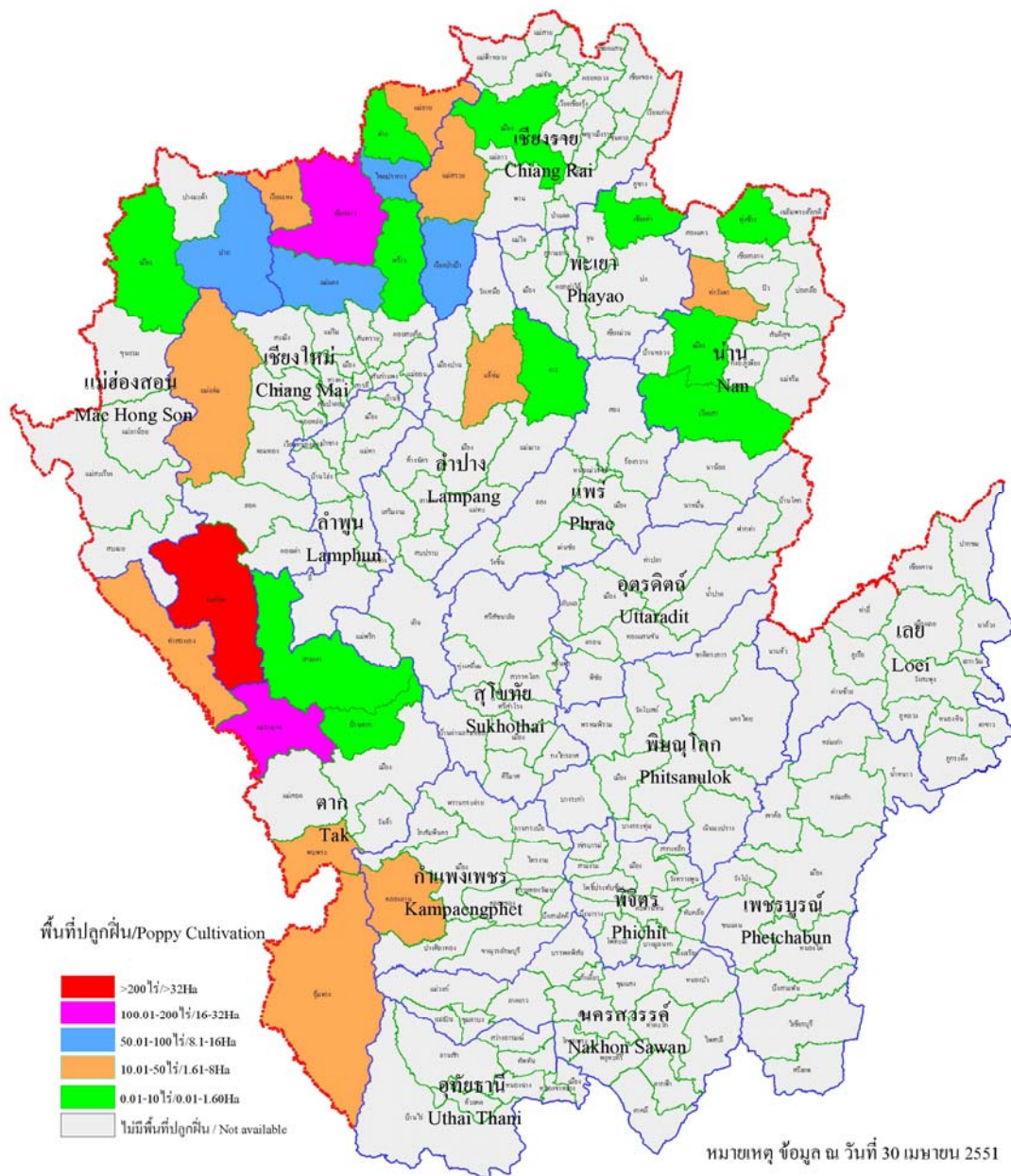
- (1) ขาดกลไกที่เข้มแข็ง ที่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร สรรพกำลัง และความร่วมมือที่มากพอจากทุกภาคส่วนและทุกระดับให้ดำเนินไปโดยพร้อมเพรียงกันและอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนราชการมีภารกิจอื่นสำคัญ / เร่งด่วนกว่า ทำให้ปัจจุบันสามารถบรรเทาและควบคุมปัญหาได้เพียงเฉพาะหน้าและมักเป็นที่ปลายเหตุ
- (2) การผลักดันให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูก รวมทั้งปริมาณฝิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในเรื่อง
 - (2.1) การบูรณาการปัญหาฝิ่นฯ เข้าอยู่ในนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชาติ ภาค จังหวัดและพื้นที่
 - (2.2) การกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ กลวิธี มาตรการ/กิจกรรม รูปแบบการบริหาร / ดำเนินงาน การระดม สนับสนุนทรัพยากรมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
 - (2.3) การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ปลูก นายทุน ผู้สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การปลูกฝิ่นกลับเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขสาเหตุของปัญหาให้ถูกต้องเหมาะสม
 - (2.4) การเพิ่มมาตรการพัฒนา (การให้ข่าวสาร การศึกษา การรณรงค์ การเฝ้าระวัง การพัฒนาประชากรและพื้นที่เป้าหมาย การเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติ ทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และองค์กรภาคประชาชน (อปช.) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา และสอดคล้องกับมาตรการบังคับใช้กฎหมาย (จับกุม ตัดทำลายฝิ่น) เป็นต้น
 - (2.5) การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ปลูกและนายทุนที่เป็นรูปธรรม
- (3) เข้าถึงพื้นที่ได้ยากลำบาก เนื่องจากข้อจำกัดเชิงเส้นทางคมนาคม รวมทั้งการขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น ยานพาหนะ เชื้อเพลิง บุคลากร เป็นต้น

ตารางที่ 1 ผลผลิตฝิ่นคงเหลือจากการตัดทำลายของประเทศไทย (ปี 2544 – 2550)

ปี	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ผลผลิต (กก.)	พื้นที่ตัดทำลาย (ไร่)	พื้นที่คงเหลือ (ไร่)	ผลผลิตคงเหลือ (กก.)
2544-2545	7,857	19,643	6,183	1,674	4,185
2545-2546	5,266	13,165	4,795	471	1,136
2546-2547	803	2,008	762	41	103
2547-2548	744	1,860	689	55	138
2548-2549	984	2,460	958	26	65
2549-2550	1,445	3,611	1,373	71	178

หมายเหตุ : ค่าคำนวณพื้นฐานผลผลิตฝิ่นเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 กิโลกรัมต่อไร่

สถานการณ์การปลูกฝิ่นในปี 2550/51 มีแนวโน้มคงที่ โดยขณะนี้การสำรวจยังไม่เสร็จสิ้น พบพื้นที่ปลูกฝิ่นจำนวน 1,400.88 ไร่ เป็นการปลูกฝิ่นซ้ำซากในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ตาก และกำแพงเพชร ครอบคลุมพื้นที่ใน 30 อำเภอ 60 ตำบล 127 หมู่บ้าน/ชุมชน ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นหนาแน่นมากกว่า 50 ไร่ ในพื้นที่ 7 อำเภอของ 4 จังหวัดคือ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีหมู่บ้านที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด (ร้อยละ 70.99) รองลงมาคือ จังหวัดตาก (ร้อยละ 12.87) จังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 5.56) และจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 3.86) ตามลำดับ



พื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซาก/หนาแน่น (ปลูกต่อเนื่อง 3 ปี/พื้นที่มากกว่า 50 ไร่)

จ.เชียงใหม่ ประกอบด้วย (1) อ.อมก๋อย (2) อ.เชียงดาว (3) อ.แม่แตง (4) อ.ไชยปราการ

จ.ตาก ประกอบด้วย (1) อ.แม่ระมาด

จ.เชียงราย ประกอบด้วย (1) อ.เวียงป่าเป้า

จ.แม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย (1) อ.ปาย

1.4 ความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การกลับไปสู่การปลูกฝิ่นเพื่อการค้าของเกษตรกรในพื้นที่ด้อยโอกาสบนพื้นที่สูง โดยมีเงื่อนไขสนับสนุนหลายประการดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นอันตรายอย่างมากสำหรับประเทศ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในการก่อปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศและปัญหาการยอมรับของนานาชาติ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน หรือแม้แต่การปฏิบัติตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิธีปฏิบัติการด้วยระบบปกติของหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่เพียงอย่างเดียวและยกเลิกการพัฒนาเชิงบูรณาการบนพื้นที่สูง น่าจะทำให้การป้องปราม การบังคับใช้กฎหมาย และการขจัดพื้นที่ปลูกฝิ่น รวมทั้งการลดปัญหาสารเสพติดของชาติไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จ การละเลยและปล่อยให้เกษตรกรปลูกฝิ่นได้แม้ในพื้นที่เล็กๆจะทำให้ปัญหารุนแรงมากขึ้นอย่างทวีคูณ และขยายตัวอย่างรวดเร็ว และการแก้ไขปัญหาจะมีความยากลำบาก

เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความชัดเจน จำเป็นต้องจัดกระบวนการทำงานในเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาสังคมและชุมชน และการบังคับใช้กฎหมาย โดยการพัฒนาตามแนวทางของโครงการหลวงที่ดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสม ควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2

กรอบนโยบายและแนวทางดำเนินงาน เพื่อลดการเพาะปลูกฝิ่นและการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

เนื่องจากแผนแม่บทนี้จะต้องสอดคล้องกับกรอบนโยบายของชาติและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ตลอดจนต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในองคร่วม จึงได้มีการศึกษารายละเอียดของแผนงานและนโยบายเหล่านี้ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบนโยบายและแนวทางดำเนินงานของแผนแม่บทด้วย ซึ่งในที่นี้จะขอสรุปจากแผนงานและนโยบายของชาติไว้เป็น 2 กรอบคือ 1) กรอบนโยบายชาติด้านการลดพื้นที่ปลูกฝิ่น และ 2) กรอบนโยบายชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กรอบนโยบายชาติด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด

1) นโยบายของคณะรัฐมนตรี

นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นนโยบายที่สำคัญและเร่งด่วนประการหนึ่งของรัฐบาล ซึ่งมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศอย่างหนึ่ง คือการมุ่งลดหรือขจัดพื้นที่การปลูกฝิ่นให้หมดไป

นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ต่อที่ประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 3 ข้อ คือ

- (1) นโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีแรก ด้านเร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยยังคงยึดหลักการ ผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษา ส่วนผู้ค้าคือผู้ที่ต้องได้รับโทษตามกฎหมายการยุติธรรม ทั้งนี้รัฐบาลจะเร่งรัดปราบปรามยาเสพติด ลดปริมาณผู้เสพยา และป้องกันมิให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่กับมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม
- (2) นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในด้านการศึกษา ด้านแรงงาน ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและด้านความมั่นคงของชีวิต
- (3) นโยบายการบริหารจัดการที่ดี ด้านประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน โดยสนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมตามศักยภาพของ

รวมทั้งมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

- (1) ในพื้นที่เน้นหนัก 26 อำเภอ ควรมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. เข้ามาเกาะติดเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน
- (2) ควรให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้มงวดกวดขันในการตรวจสอบพื้นที่ป่าไม้ เพื่อสนับสนุนการป้องกันปราบปรามการปลูกฝิ่น
- (3) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน โดยกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

2) แผนบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐบาลได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยสร้างความเชื่อมโยงกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551 – 2554) เพื่อให้มีกรอบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ และขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยเชื่อมโยงกับแผนบริหารราชการแผ่นดินใน 3 นโยบายดังนี้

(1) นโยบายการฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประเทศ (นโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีแรก)

- (1.1) การเร่งรัดแก้ไขปัญหาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล
- (1.2) การวางระบบการถือครองที่ดินและกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ทั่วถึงและเป็นธรรม
 - (1.2.1) สนับสนุนวางแผน การใช้ประโยชน์ที่ดิน การสร้างแนวกันเขต พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกินโดยการจัดทำข้อตกลงร่วมกับท้องถิ่น รวมถึงการจัดทำ มาตรการเพื่อฟื้นฟูพื้นที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง และมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า

(2) นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

- (2.1) นโยบายการศึกษา : การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - (2.1.1) จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
 - (2.1.2) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทุนในชุมชนควบคู่กับการฟื้นฟูความรู้พื้นบ้าน

(2.2) นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน : เสริมสร้างสวัสดิการทางสังคม แก่ผู้ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสมและส่งเสริมความรู้และอาชีพให้สตรีและคน ในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

(2.2.1) การส่งเสริมให้ภาคีการพัฒนาเข้าร่วมจัดสวัสดิการของผู้อยู่ใน ภาวะยากลำบากและได้รับผลกระทบทางสังคม

(2.3) นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม : การเพิ่มคุณภาพของระบบ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้และ เสริมสร้างมาตรการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและภาวะทุพโภชนาการ ที่นำไปสู่การเจ็บป่วยเรื้อรัง

(2.3.1) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพของครอบครัวและชุมชนแบบองค์ รวม โดยการส่งเสริม และตรวจสุขภาพ การวิเคราะห์สารพิษและ งานชุมชนสัมพันธ์

(3) นโยบายปรับโครงสร้างภาคเกษตร

(3.1) การปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร การผลิตพืชพลังงานทดแทนและ สนับสนุนสินค้าที่มีโอกาสทางการตลาด

(3.1.1) การปรับโครงสร้างทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยและ พัฒนาอาหารปลอดภัยและสินค้าเกษตรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น สมุนไพร เส้นใย เป็นต้น

(3.1.2) การปรับโครงสร้างภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูและ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

(3.1.3) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต เช่น การ จัดระบบการใช้ที่ดินและแหล่งน้ำตามศักยภาพของพื้นที่ และการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ มีส่วนได้เสีย

(3.1.4) สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการ สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง

(3.1.5) ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคง ของ ภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน

3) กฎบัตรอาเซียนว่าด้วยเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน

การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยความเป็นประชาคมเดียวของอาเซียน (One Single Community) และประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันประกาศเป็นเขตปลอดยาเสพติดอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) โดยมีวิสัยทัศน์ คือ การดำเนินกิจกรรมการควบคุมยาเสพติดที่ผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จ พร้อมทั้งลดผลต่อเนื่องต่างๆ ในเชิงลบ อันอาจเกิดขึ้นกับสังคม ซึ่งรวมถึงการลดลงอย่างยั่งยืนและมีนัยสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) พื้นที่ปลูกพืชเสพติด
- (2) การผลิตและการลำเลียงยาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด
- (3) การแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติด

โดยมีเกณฑ์วัดผล (Benchmark) ในระดับภูมิภาค “ด้านพื้นที่ปลูกพืชเสพติด” ได้แก่ (1) พื้นที่ปลูกฝิ่นภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ไม่มีนัยสำคัญ (2) พื้นที่ปลูกพืชกัญชาภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ไม่มีนัยสำคัญ (3) จัดให้มีหนทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืนสำหรับกลุ่มผู้ที่เคยปลูกพืชเสพติดมาก่อน

2.2 กรอบนโยบายชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554)

กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมียุทธศาสตร์ของประเทศที่เกี่ยวข้อง 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.1) ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ตามแนวทาง

(1) การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

- (1.1) จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (1.2) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทุนในชุมชน ควบคู่กับการฟื้นฟูความรู้พื้นบ้าน

(2) การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน

- (2.1) สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ
- (2.2) สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง

(3) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน

(3.1) สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตและการมีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(3.2) สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการผลิตเพื่อการยังชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการกำหนดขอบเขตที่ดินทำกินโดยการทำข้อตกลงกับท้องถิ่น

1.2) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ตามแนวทาง

(1) การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย

(1.1) การปรับโครงสร้างทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยและพัฒนาอาหารปลอดภัยและสินค้าเกษตรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น สมุนไพร เส้นใย เป็นต้น

(1.2) การปรับโครงสร้างภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

(1.3) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต เช่น การจัดระบบการใช้ที่ดินและแหล่งน้ำตามศักยภาพของพื้นที่ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

1.3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทาง

(1) การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ

(1.1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร

(1.2) พัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

(2) การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2.1) ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

ในสาระของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือ รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการเชื่อมโยงการดำเนินงานของโครงการ กับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ใน 3 นโยบายสำคัญ ดังนี้

**2.1) สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของฐานการผลิตที่มีความหลากหลาย ดำเนินถึงผลประ
ทศต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อความคงความเป็นฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ตาม
แนวทาง**

- (1) ขยายพื้นที่ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่ใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพและโอกาสทางการตลาด ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาต่อยอด

**2.2) ยกระดับการค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสตลาด
เน้นการพัฒนาบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก**

- (1) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบ Logistics รวมทั้งพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการท้องถิ่น
- (2) พัฒนาระดับการท่องเที่ยวให้เท่าทันตลาดอย่างมีคุณภาพ

**2.3) พัฒนาคณะและสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุข
ร่วมกัน**

- (1) ดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยที่มีความเสี่ยงสูง เช่น สุขอนามัยของแม่และเด็ก
- (2) ยกระดับคุณภาพการศึกษา และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งความรู้
- (3) เพิ่มประสิทธิภาพผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้น

**2.4) พัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่
นำไปสู่การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**

- (1) ส่งเสริมบทบาทและความสัมพันธ์ที่ดีของสถาบันครอบครัวและชุมชน
- (2) เสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนในด้านรายได้ ความรู้ สุขอนามัย ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม

**2.5) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ ป่าไม้
และใช้ประโยชน์อย่างสมดุล รวมทั้งเตรียมป้องกันและรับมือกับภัยธรรมชาติ**

- (1) สนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในลักษณะนิเวศวิทยาลุ่มน้ำ

- (2) สร้างความรู้ ปลุกจิตสำนึกให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- (3) การจัดองค์ความรู้ ผสมผสานต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการคุ้มครองและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- (4) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระบบการใช้ที่ดินและแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

2.3 กรอบแนวทางดำเนินงานพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
เพื่อให้ชุมชนที่มีปัญหาปลูกฝิ่นซ้ำซากได้รับการสนับสนุนและมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และเกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว สามารถสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 รวมทั้งแผนบริหารราชการแผ่นดินและยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ดังได้สรุปไว้ข้างต้น จึงเห็นควรกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูง ดังนี้

- 1) การปลูกฝิ่นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนชื่อเสียงของประเทศ ดังนั้นชุมชนจะต้องมีอาชีพทดแทนที่มั่นคง เหมาะสมต่อสภาพสังคมทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ
- 2) การวางแผนพัฒนาจะต้องดำเนินการโดยชุมชนมีส่วนร่วมและดำเนินงานในเชิงบูรณาการกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการป้องกันการปลูกพืชเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งกระบวนการพัฒนากลุ่มพึ่งพาตนเอง
- 3) แนวทางการพัฒนาจะยึดแนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งแก้ปัญหาคาความยากจนควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- 4) การพัฒนาจะส่งเสริมทั้งอาชีพด้านการเกษตรและนอกภาคการเกษตร โดยฐานทุนความรู้และโอกาสทางการตลาด
- 5) เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดงบประมาณ การพัฒนาจึงจะดำเนินการโดยการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเป็นกลุ่มบ้าน (Cluster) โดยมีหมู่บ้านหลักและหมู่บ้านรอง มุ่งพัฒนาหมู่บ้านหลักให้สำเร็จเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับขยายผลการพัฒนาให้เข้มข้นขึ้นตามศักยภาพของชุมชน

- 6) การพัฒนาจะต้องสร้างกลไกในการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีความยั่งยืน โดยให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติ และการบริหารจัดการตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้สิ้นระยะเวลาของแผนแม่บทโครงการ
- 7) ดำเนินงานในลักษณะโครงการ เพื่อให้มีระยะดำเนินการที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์เป้าหมาย และกำหนดกรอบการใช้งานประมาณอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดทำแผนแม่บทระยะยาวและจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่มีการประเมินผลติดตามเป็นรายปี

ส่วนที่ 3

กระบวนการจัดทำแผนแม่บท

เพื่อให้กรอบแนวทางในการลดหรือจัดพื้นที่ปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงของประเทศ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งระดับกระทรวง และระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดและขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทดังนี้

3.1 ลักษณะของแผนแม่บท

- 1) เป็นแผนที่มุ่งเน้นในการจัดพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซากและหนาแน่นบนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศ โดยใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเข้าบูรณาการกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ
- 2) เป็นแผนแม่บทที่ยึดถือกรอบนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และแผนพัฒนาภาคเหนือ และกลุ่มจังหวัด เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
- 3) เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ในการขยายผลความสำเร็จของการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของโครงการหลวงสู่ชุมชนด้อยโอกาสบนพื้นที่สูงของประเทศ
- 4) เป็นแผนพัฒนาแบบองค์รวม ที่เน้นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในชุมชนพื้นที่ห่างไกลเพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง
- 5) เป็นแผนแม่บทที่มุ่งเชื่อมโยงและบูรณาการกิจกรรมปกติของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ และเน้นการพัฒนาบนฐานการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพความพร้อมของชุมชน
- 6) แผนแม่บทมีระยะเวลาดำเนินการ 8 ปี โดยดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 3 ปี (พ.ศ.2552-2554) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 อีก 5 ปี (พ.ศ.2555-2559)

3.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บท

การจัดทำแผนแม่บทประกอบด้วยขั้นตอนหลักในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมการปลูกฝิ่นและนโยบายรัฐในการแก้ไขปัญา

1.1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขในปัจจุบันที่เป็นสาเหตุและแรงจูงใจในการปลูกฝิ่น เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน โดยดำเนินงานดังนี้

- (1) การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้านเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่เป้าหมาย จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) รายงานการศึกษาวิจัยสภาพเศรษฐกิจและสังคมหมู่บ้านปลูกฝิ่นซ้ำซาก ปี 2550 ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้อมูลจำนวนประชากรปี 2545 ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และรายงานเบื้องต้นการสำรวจข้อมูลเชิงเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูง ปี 2551 ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- (2) การจัดประชุมระดมความคิดจากผู้แทนในระดับชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 5 เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2551 ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์ข้อเท็จจริงด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเพื่อประมวลประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนพื้นที่เป้าหมายโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

1.2) การศึกษานโยบายชาติและแนวทางดำเนินงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องใน 2 ประเด็นหลักคือ

- (1) นโยบายชาติด้านการลดพื้นที่ปลูกฝิ่นและยาเสพติด และ
- (2) นโยบายชาติด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

โดยมีแหล่งข้อมูลหลักประกอบด้วยคำแถลงของนายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 ข้อตกลงเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน รวมทั้งศึกษาแผนบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การพัฒนากาเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ที่ดำเนินการโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) ซึ่งได้สรุปประเด็นสำคัญไว้ในส่วนที่ 2 แล้ว โดยรวมพบว่า รัฐได้ให้ความสำคัญกับการลดและขจัดพื้นที่ปลูกฝิ่นโดยวิธีสร้างทางเลือกการประกอบอาชีพให้ชุมชน พร้อมกับการดำเนินการบำบัดฟื้นฟูแก่ผู้เสพติด และกำจัดผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้อง ส่วนการพัฒนาพื้นที่สูง

อย่างยั่งยืนนั้น รัฐได้มุ่งประเด็นการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อม ๆ กัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนที่สำคัญ

1.3) การศึกษาบริบทในอนาคตของพื้นที่สูงที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์
โดยศึกษาจากเอกสารการวิจัย และจากรายงานการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง และรายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรบนพื้นที่สูง กำลังประสบปัญหาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) มากพอสมควร ทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญด้านมิติเศรษฐกิจสังคม ในแง่ของการต้นทุนการผลิต ต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นจากความผันผวนของราคาน้ำมัน การแย่งชิงพื้นที่ทำกินในการปลูกพืชเศรษฐกิจ พืชอาหารและพืชพลังงาน ตลอดจนการใช้สารเคมีเพิ่มขึ้นในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ยังเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานของชุมชนบนพื้นที่สูงลงสู่ชุมชนเมืองเพื่อสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัว และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทดแทนแรงงานเดิม ในมิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่การเกษตร มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น นำไปสู่การพังทลายของหน้าดินและปัญหาดินโคลนถล่ม รวมทั้งการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

1.4) การศึกษาแนวทางการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จของโครงการหลวง
โดยศึกษาจากรายงานผลการดำเนินงาน คู่มือการปฏิบัติงานและจากกรอบแนวทางการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการโครงการขยายโครงการหลวง ที่ได้ผ่านการอนุมัติของ ครม. เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 และแผนแม่บทของโครงการหลวง (พ.ศ. 2550- 2554) ที่ได้ผ่านการอนุมัติของ ครม. เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2550

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT และยกร่างแผนแม่บท

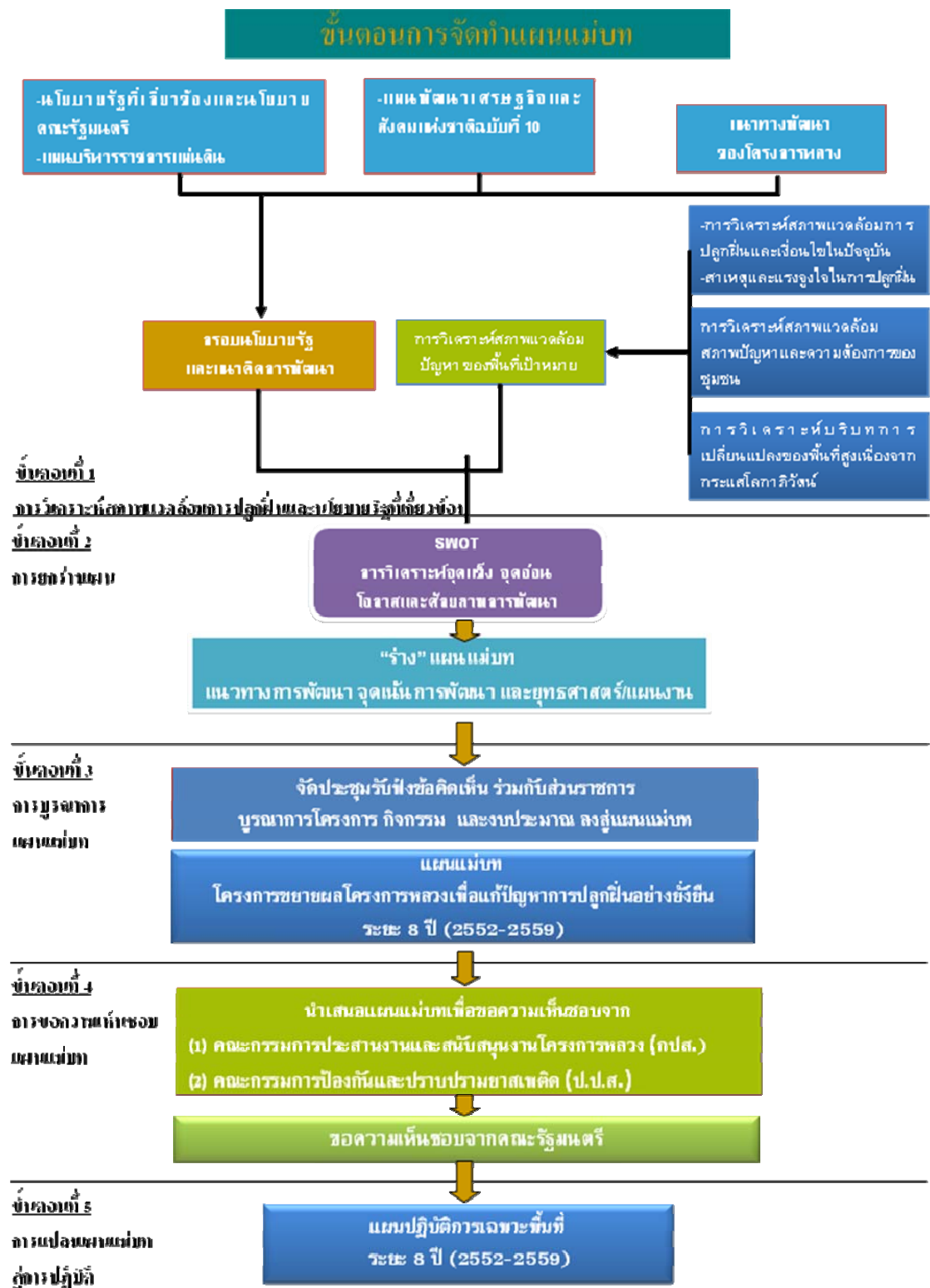
2.1) ดำเนินการวิเคราะห์ SWOT โดยการเชื่อมโยงประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ข้อ 1.1) ข้อ 1.2) ข้อ 1.3) และข้อ 1.4) เพื่อกำหนดประเด็นหลักในการพัฒนา และนำไปสู่แนวทางการกำหนดจุดเน้นของการพัฒนา รวมทั้งการ “ร่าง” แผนแม่บท

ขั้นตอนที่ 3 การบูรณาการแผนแม่บท

- 3.1) การรับฟังข้อคิดเกี่ยวกับแผนแม่บทและการบูรณาการกิจกรรมร่วมกับส่วนราชการ โดยการจัดประชุมระดมความคิด และรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแผนแม่บท รวมทั้งกำหนดแนวทางการบูรณาการกิจกรรมปกติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องลงสู่พื้นที่เป้าหมายดำเนินการและกรอบงบประมาณที่จำเป็น เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2551 ณ สำนักงาน ปปส. กรุงเทพมหานคร มีส่วนราชการเข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 24 หน่วยงาน จากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.2) การตรวจสอบย้อนกลับข้อมูล ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมและกรอบงบประมาณของแผนแม่บท โดยส่งเอกสาร “ร่าง” แผนแม่บทฉบับปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและได้รวบรวมกิจกรรม งบประมาณเชิงบูรณาการไปยังหน่วยงานที่มีส่วนร่วมทุกหน่วยงาน รวมทั้งสำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแผนแม่บทครั้งสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 4 การขอความเห็นชอบแผนแม่บท

- 4.1) นำเสนอแผนแม่บทเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ที่มีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบหมายเป็นประธานและมีองค์ประกอบเป็นผู้รับผิดชอบระดับสูง เช่น องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายผู้อำนวยการ รวมทั้ง เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ทั้งนี้โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ทำหน้าที่เป็นเจ้าของเรื่องและเสนอเรื่องเพื่อขอความเห็นชอบจากที่ประชุม
- 4.2) ขออนุมัติแผนแม่บทจากคณะรัฐมนตรี โดย สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ดำเนินการในฐานะเจ้าของเรื่อง



3.3 แนวทางการแปลงแผนแม่บทสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่

เพื่อให้กรอบการดำเนินงานของแผนแม่บทที่ได้รับความเห็นชอบจาก ครม. ถูกนำไปปฏิบัติโดยการเชื่อมต่อแผนงาน กิจกรรม งบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง เข้ากับกิจกรรม และงบประมาณในระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และความพร้อมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ สำหรับระยะเวลา 8 ปี (พ.ศ.2552-2559) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการต่อไปนี้

- 1) การสำรวจเชิงลึกสภาพภูมิสังคม ความต้องการพัฒนาของชุมชนและศักยภาพการพัฒนา โดยการสำรวจข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้เทคนิคการสำรวจข้อมูลโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และทำ Focus group ที่มีองค์ประกอบเป็น ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชน ข้อเสนอแนะทางเลือกที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายของแผนปฏิบัติการเชิงบูรณาการ
- 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ ที่ลงลึกระดับหมู่บ้านหลักและหมู่บ้านรองซึ่งจะเป็นการบูรณาการแผนงาน กิจกรรมและงบประมาณ จากส่วนราชการ ส่วนกลาง ที่ระบุไว้แล้วในแผนแม่บทเข้ากับแผนพัฒนาของจังหวัด รวมทั้งแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาและงบประมาณของชุมชนที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาล อบจ.และ อบต.) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ระบุเป้าหมายการพัฒนาเป็นระยะที่ 1 (พ.ศ.2552-2554) และระยะที่ 2 (พ.ศ.2555-2559)
- 3) การประสานงานดำเนินการและกำกับดูแล ติดตามประเมินผล โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ทำหน้าประสานดำเนินการและเป็นฝ่ายเลขานุการรวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับร่วม 3 จังหวัด และระดับชาติ

ผังการขับเคลื่อนแผนแม่บทสู่แผนปฏิบัติการในระดับพื้นที่

- (1) แผนงาน กิจกรรมและงบประมาณการพัฒนาตามแนวทางโครงการหลวงของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- (2) แผนงาน กิจกรรมและงบประมาณของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)

แผนแม่บทที่อนุมัติโดย ครม.

แผนปฏิบัติการ (1) การสำรวจเชิงลึกของสภาพภูมิสังคม ศักยภาพการพัฒนา และความต้องการพัฒนาของชุมชน
(2) แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกระทรวงในระดับพื้นที่
(3) แผนงานและงบประมาณในระดับจังหวัด (กบจ./กพอ.)
(4) แผนชุมชน แผนงานพัฒนาและงบประมาณของชุมชน (อปท.: เทศบาล อบจ.และอบต.)

แผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ระดับหมู่บ้านหลักหมู่บ้านรอง
ที่บูรณาการแผนภาพโครงการกิจกรรมของส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่

การประสานงานดำเนินการและกำกับดูแล ติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการระดับต่าง ๆ

ส่วนที่ 4

แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทนี้ มุ่งแปลงนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดลงสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก โดยการบูรณาการกิจกรรมตามนโยบายพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เข้ากับกิจกรรมตามนโยบายเร่งรัดมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ซึ่งในการปฏิบัติการจะใช้แนวทางพัฒนาพื้นที่สูงที่ช่วยลดปัญหาฝิ่นของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทิศทางและมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และแผนพัฒนาภูมิภาคพื้นที่ภาคเหนือ

ทั้งนี้ โดยมีสาระของแผนแม่บท ดังนี้

4.1 พื้นที่ดำเนินการและสภาพภูมิสังคม

มุ่งเน้นพื้นที่เป้าหมายที่ครอบคลุมหมู่บ้านที่ถูกระบุว่ามีความเสี่ยงปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากตามผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จำนวน 115 หมู่บ้าน ใน 3 จังหวัด ครอบคลุมประชากร 4,210 ครัวเรือน 21,563 คน

การคัดเลือกหมู่บ้านหลักในการพัฒนา จัดแบ่งพื้นที่เป้าหมายเป็น 10 พื้นที่ โดยอาศัยขอบเขตของตำบลและกำหนดให้มี “หมู่บ้านหลัก” และ “หมู่บ้านรอง” ในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้กระบวนการให้น้ำหนักงบประมาณและกิจกรรมในแต่ละหมู่บ้านสามารถมุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเอื้อให้เกิดกระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบ และเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับหมู่บ้านหลัก (Key village) 10 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านเป้าหมายหลักที่โครงการฯ จะเข้าไปดำเนินการในระยะแรก (พ.ศ. 2552- 2554) เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อขยายผลให้กับหมู่บ้านบริวารที่อยู่ใกล้เคียง ได้มีการคัดเลือกหมู่บ้านหลักโดยใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้ (1) เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซาก (2) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงสะดวก (3) แคนนำหมู่บ้านให้ความร่วมมือ (4) มีส่วนราชการสำคัญในหมู่บ้าน (5) เป็นแหล่งที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และขยายผลไปหมู่บ้านใกล้เคียงได้ดี ซึ่งรายละเอียดของกลุ่มพื้นที่เป้าหมายและหมู่บ้านหลัก ดังตารางที่ 3

1) สภาพทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงเขตภูเขาของภาคเหนือ ประกอบด้วยพื้นที่ 15 ตำบล ตั้งอยู่ใน 7อำเภอ ของ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก ซึ่งมีพื้นที่ปลูกฝิ่นและจำนวนประชากรรวมทั้งชนเผ่า ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งโดยทั่วไปจัดเป็นหมู่บ้านในพื้นที่ทุรกันดารมาก การเข้าถึงพื้นที่กระทำได้ค่อนข้างยาก ถึงยากมาก และเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านเป้าหมายจะต้อง

ตารางที่ 2 จำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากรในพื้นที่โครงการฯ

จังหวัด	จำนวน				จำนวนประชากร		ชนเผ่า
	อำเภอ	ตำบล	จำนวน	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ครัวเรือน	คน	
1. เชียงใหม่	1) อมก๋อย	(1) นาเกียน	34	637.27	1,468	6,197	กะเหรี่ยง
		(2) แม่ต๋ั้น	19		435	2,724	กะเหรี่ยง
		(3) ขางเปียง	9		342	1,859	กะเหรี่ยง
		(4) สบโง้ง	12		525	2,496	กะเหรี่ยง
	2) เชียงดาว	(5) เชียงดาว	3	172.25	65	307	ลีซอ
		(6) เมืองงาย	1		10	72	ลีซอ
		(7) เมืองคอง	6		124	682	ลีซอ
		(8) แม่่นะ	2		79	546	ม้งและลีซอ
	3) แม่แตง	(9) กัดช้าง	2	55.55	50	251	มูเซอ
	4) เวียงแหง	(10) เมืองแหง	3	34.60	158	955	มูเซอ
	5) ไชย ปราการ	(11) ศรีดงเย็น /แม่ทะลบ	3	55.38	226	1,089	ลีซอ มูเซอ
2. ดาก	6) แม่ระมาด	(12) แม่ต๋ั้น	13	94.90	538	2,859	กะเหรี่ยง
3. แม่ฮ่องสอน	7) ปาย	(13) เมืองแปง	5	44.56	130	1,238	ม้ง กะเหรี่ยงและลีซอ
		(14) แม่ฮี้	2		42	209	ลีซอ
		(15) เวียงเหนือ	1		40	199	ลีซอ
3 จังหวัด	7 อำเภอ	16 ตำบล	115	1,094.51	4,210	21,563	4 ชนเผ่า

ตารางที่ 3 ชื่อหมู่บ้านหลักและจำนวนหมู่บ้านรองในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย

ลำดับพื้นที่เป้าหมาย	ตำบล	หมู่บ้านหลัก (Key village)	ชนเผ่า	หมู่บ้านรอง	จำนวนหมู่บ้าน
1	นาเกียน	บ้านผีป่านเหนือ	กะเหรี่ยง	33	34
2	แม่ต๋อน (เชียงใหม่)	บ้านขุนตั้นน้อย	กะเหรี่ยง	18	19
3	ยางเปียง	บ้านแม่แฮหลวง	กะเหรี่ยง	8	9
4	สบโขง	บ้านห้วยแห้ง	กะเหรี่ยง	11	12
5	เชียงดาวและเมืองงาย	บ้านฟ้าสวย	ลีซอ	3	4
6	ศรีดงเย็น/แม่ทะลบ	บ้านมุเซอแม่ทะลบ	ลีซอและมุเซอ	2	3
7	1) เมืองคองและเวียงแหง จ.เชียงใหม่ 2) แม่ฮี้และเวียงเหนือ จ. แม่ฮ่องสอน	บ้านป่าเกี๊ยะใหม่	ลีซอ	11	12
8	1) กัดช้าง อ.แม่แตง 2) แม่่นะ อ.เชียงดาว	ผาแดง	มุเซอและม้ง	3	4
9	แม่ต๋อน (ตาก)	บ้านเลอตอ	กะเหรี่ยง	12	13
10	เมืองแปง	ห้วยสะ	ม้ง กะเหรี่ยงและลีซอ	4	5
10 พื้นที่	16 ตำบล	10 หมู่บ้าน	4 ชนเผ่า	105 หมู่บ้าน	115 หมู่บ้าน

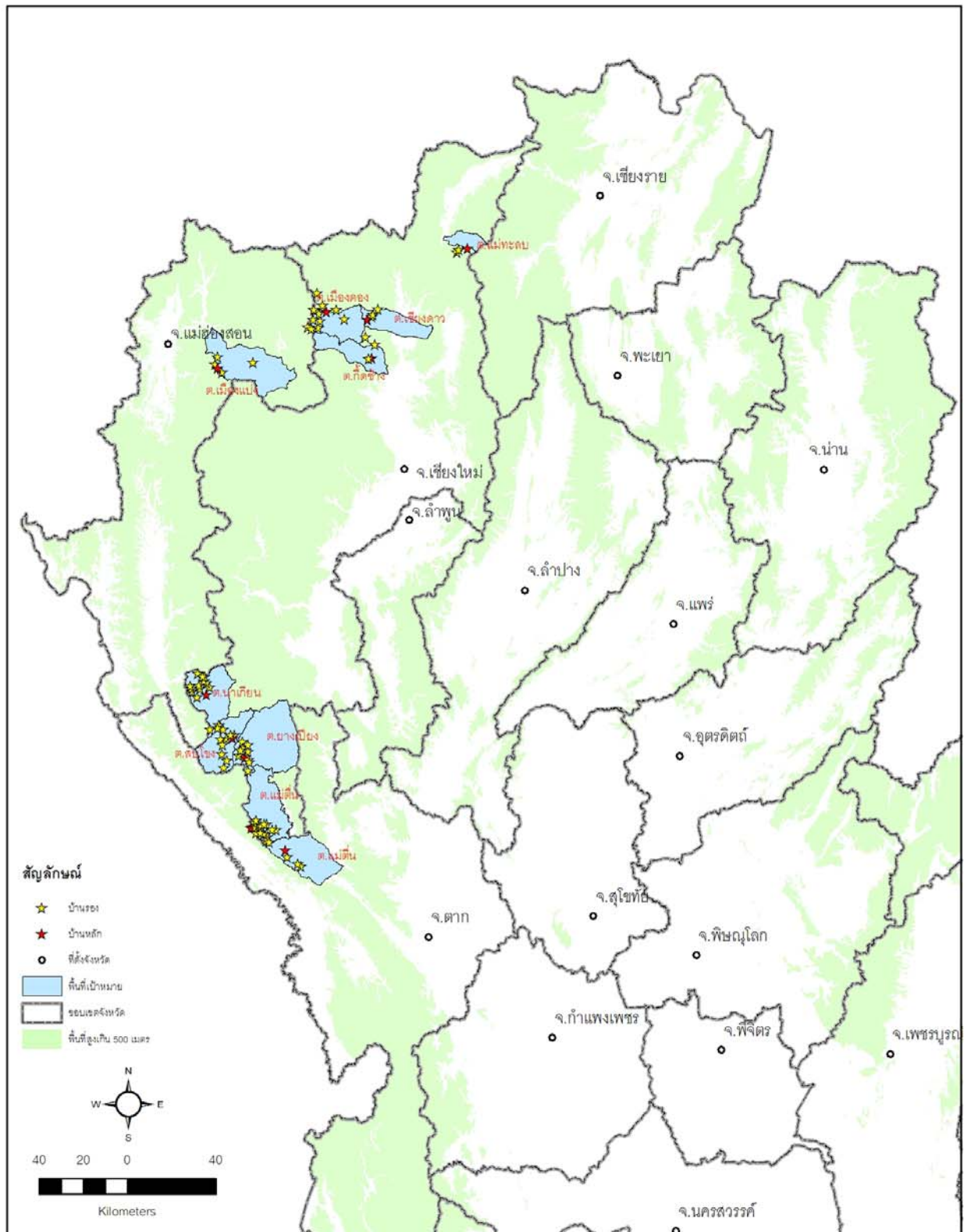
3) ภูมิประเทศ

พื้นที่ดำเนินงานของโครงการส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A มีระดับความสูงของพื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 800 – 1,600 เมตร พื้นที่ตั้งชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในหุบเขาและพื้นที่สันเขา ตั้งอยู่กระจัดกระจายและตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองค่อนข้างมากและการคมนาคมยากลำบาก บางหมู่บ้านต้องใช้วิธีเดินเท้าในฤดูฝน พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นพื้นที่ราบมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการเกษตรบนพื้นที่ลาดชัน โดยมีพื้นที่ปลูกฝิ่นกระจายอยู่ในพื้นที่ป่าเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย หรือเป็นการปลูกฝิ่นผสมในแปลงเกษตรในกรณีชุมชนชาวกระเหรี่ยง จะมีการรักษาพื้นที่ป่าไว้ได้ดีพอสมควร ทำให้มีแหล่งน้ำในฤดูแล้ง

4) ภูมิอากาศ

พื้นที่โครงการอยู่ในเขตร้อนชื้น บางพื้นที่มีภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดปี ฤดูหนาวเริ่มจากเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ มีอุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง 10-25 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกหนาแน่นในช่วงฤดูฝนซึ่งเริ่มจากเดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ฤดูร้อนเริ่มจากเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน พื้นที่ในเขตจังหวัดตากและแม่ฮ่องสอน (บางพื้นที่) มีอุณหภูมิสูงและอากาศแห้งแล้งมากในช่วงฤดูแล้ง

แผนที่พื้นที่เป้าหมาย
โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน



K:\minireport2\รวม

5) สภาพเศรษฐกิจและสังคม

(1) สภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา แบ่งเป็น 4 ชนเผ่า คือ กะเหรี่ยง (ร้อยละ 75) ลีซอ (ร้อยละ13) มูเซอ (ร้อยละ 8) และม้ง (ร้อยละ6) มีประชากรประมาณ 4,030 ครัวเรือน จำนวน 20,558 คน (ข้อมูลปี 2545,กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงมหาดไทย) โดยทั่วไปเป็นประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่มานาน และมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกพื้นที่บ้าง ทั้งออกไปหางานในเมืองและการเคลื่อนย้ายเข้าพื้นที่จากชนพื้นราบ และจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตร

(2) สภาพทางเศรษฐกิจ

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ พืชหลักที่ปลูกคือ ข้าวไร่ เพื่อบริโภคในครัวเรือน ระบบการเกษตรเป็นลักษณะการทำไร่หมุนเวียน พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้ราษฎรแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กาแฟ ข้าวโพด ถั่วเหลือง จิงกะหล่ำปลี กระเทียม หอมแดง พริก เป็นต้น การเลี้ยงสัตว์มีทั้งไว้บริโภคและจำหน่าย ส่วนใหญ่เลี้ยงสุกร โค กระบือ และสัตว์ปีก อาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ การรับจ้าง หาของป่า รายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 20,000 -25,000 บาท/ปี (ข้อมูลของชุมชน)

4.2 วัตถุประสงค์ของแผนแม่บท

- 1) เพื่อขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่สูงและการลดปัญหาการเพาะปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนไปยังพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนและตาก
- 2) เพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก โดยใช้แนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเสริมสร้างอาชีพและรายได้บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม
- 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง และเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
- 4) เพื่อสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.3 ระยะเวลาดำเนินการและเป้าหมายการพัฒนา

1) ระยะเวลาดำเนินการ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการเกิดความต่อเนื่องสามารถพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านหลัก และหมู่บ้านรองในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้แบ่งระยะเวลาการทำงานเป็น 2 ระยะ โดยมีระยะเวลารวม 8 ปี

ระยะที่ 1 : ระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2554 รวม 3 ปี เน้นดำเนินการในหมู่บ้านหลักและ กระตุ้นการเรียนรู้ของชุมชนในหมู่บ้านรอง

ระยะที่ 2 : ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2559 รวม 5 ปี ขยายผลการดำเนินงานให้ครอบคลุม หมู่บ้านรองจนครบ 115 หมู่บ้านที่มีปัญหาปลูกฝิ่นซ้ำซากและหนาแน่น

2) เป้าหมายการพัฒนา

(1) เป้าหมายรวม

เพื่อให้ชุมชนที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากได้รับการพัฒนาโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสม มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาการปลูกฝิ่นและค้ายาเสพติด และมีกระบวนการชุมชนที่เข้มแข็งในการป้องกันการแพร่ระบาดของ ยาเสพติด รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและบริหารจัดการโดย ชุมชนมีส่วนร่วม

(2) เป้าหมายเชิงพื้นที่

ครอบคลุมพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย 115 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ใน 16 ตำบล 7 อำเภอ ใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก

(3) เป้าหมายเชิงประชากร

มีประชากรที่ได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 4,210ครัวเรือน หรือ 21,563 คน ซึ่งเป็นชาวไทภูเขาบนพื้นที่สูงจำนวน 4 คนเผ่า คือ กะเหรี่ยง ลีซอ มูเซอ และม้ง

(4) เป้าหมายเชิงสังคม

ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 115 หมู่บ้าน ได้รับการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเลิกการปลูกฝิ่น เฝ้าระวังการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติด รวมทั้งมีส่วนร่วมในการ บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในชุมชนของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3) ตัวชี้วัดของแผนแม่บท

ตัวชี้วัด	ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2552- 2554)	ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2555- 2559)	รวม
1. ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด ชุมชน เป้าหมาย เลิกปลูกฝิ่น และได้รับการพัฒนาตามนโยบายรัฐบาลด้านสังคม และคุณภาพชีวิตของรัฐบาล	ร้อยละ 20 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 80 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 100 ของหมู่บ้านเป้าหมาย
2. ด้านเศรษฐกิจชุมชน ประชากรในพื้นที่เป้าหมายมีรายได้พอเพียงจากอาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตร สามารถประกอบอาชีพบนฐานความรู้ และฐานทรัพยากรในท้องถิ่น	ร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร	ร้อยละ 80 ของจำนวนประชากร	ร้อยละ 100 ของจำนวนประชากร
3. ด้านรากฐานสังคมที่มั่นคง ชุมชนเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการเสริมสร้างศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรส่วนท้องถิ่นและกลุ่มทางสังคมในชุมชน	ร้อยละ 20 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 80 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 100 ของหมู่บ้านเป้าหมาย
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่ทำกินและมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเข้มแข็งในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ	ร้อยละ 10 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 40 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 50 ของหมู่บ้านเป้าหมาย

4.4 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของพื้นที่ และแนวทางการพัฒนา

จุดแข็ง

ด้านชุมชนและวัฒนธรรม

- 1) องค์กรชุมชนที่มีนโยบายและงบประมาณพัฒนาพื้นที่ของตนเอง
- 2) ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. เป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาในหมู่บ้าน รวมถึงกลุ่มทางศาสนาที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบางพื้นที่

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีความหลากหลายทางชีวภาพ พืชพรรณธรรมชาติและภูมิทัศน์ที่สวยงาม

จุดอ่อน

ด้านชุมชนและวัฒนธรรม

- 1) ประชากรส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ขาดโอกาสด้านการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล รวมทั้งมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไป
- 2) พื้นที่ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความมั่นคงและปัญหายาเสพติด โดยเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซาก
- 3) ยังขาดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านอาชีพ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 1) สภาพพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลาย
- 2) มีปัญหาการชะล้างพังทลายหน้าดินสูง ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- 3) ความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลาย
- 4) หลายพื้นที่ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- 5) เป็นพื้นที่อ่อนไหวง่ายที่อาจได้รับผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน

ด้านอาชีพและความเป็นอยู่

- 1) ประชากรขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ
- 2) ประชากรมีสภาพยากจน (มีรายได้เฉลี่ย 20,000- 25,000 บาท/ปี/ครัวเรือน)
- 3) พื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ชุมชนตั้งอยู่กระจัดกระจายและอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง
- 4) ขาดแคลนสาธารณสุขโรค
- 5) ห่างไกลจากแหล่งรับซื้อผลผลิต

โอกาส

- 1) โครงการหลวงเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูงที่สำคัญ
- 2) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการขยายผลโครงการหลวงไปยังพื้นที่สูง โดยจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) รับผิดชอบดำเนินงาน
- 3) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอาชีพจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนบนพื้นที่สูงและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) มีโครงการและกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วิชากิจชุมชน กองทุนหมู่บ้าน ที่ใช้เป็นแหล่งทุนสนับสนุนชุมชนได้
- 5) ประชาชนและรัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้จากโครงการหลวงและโครงการตามแนวพระราชดำริ
- 6) กระแสการท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) กระแสความนิยมบริโภคอาหารที่มีความปลอดภัยและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ กว้างขวาง

ข้อจำกัด

- 1) นโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ป่าไม้และที่ทำกิน มีปัญหาในทางปฏิบัติ
- 2) การพัฒนาบนพื้นที่สูงมีความละเอียดอ่อนต่อความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าปกติ รวมทั้งประเด็นด้านความมั่นคง
- 3) สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านภาวะโลกร้อน ความผันผวนของราคาน้ำมัน รวมถึงนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

4.5 ประเด็นหลักในการพัฒนา

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT Analysis) ข้างต้น อาจจำแนกประเด็นการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาอาชีพและรายได้บนฐานความรู้ โดยกระบวนการวิจัย ทดสอบสาธิตอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและจุดแข็งด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ กระบวนการเพิ่มผลผลิตพืชอาหาร ยาสมุนไพร ป่าไม้และพืชพลังงาน รวมทั้งการผลิตสัตว์ควรร

กระบวนการพัฒนาควรเป็นขั้นเป็นตอนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือผลิตพอกินพอใช้ เหลือจึงจำหน่าย ระบบตลาดควรเริ่มเน้นที่ตลาดชุมชนเพื่อลดปัญหาจากต้นทุนการขนส่ง เมื่อผลผลิตมีคุณภาพดีและสม่ำเสมอจึงเน้นการผลิตสู่ตลาด ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาระบบเส้นทางลำเลียงและคมนาคมขนส่งควบคู่กันไป

2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนรวมกลุ่มเป็นกลุ่ม/องค์กร พึ่งตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. รวมถึงกลุ่มชุมชนเป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาในหมู่บ้าน และบูรณาการงานโดยองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์หลัก ซึ่งมีนโยบายและงบประมาณพัฒนาพื้นที่ของตนเอง การพัฒนาด้านสังคมให้กับชุมชนตลอดจนการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจากการใช้องค์ความรู้จากโครงการหลวงในการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่

- (1) การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรท้องถิ่นและการจัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
- (2) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน วิชากิจชุมชนและกลุ่มเฉพาะต่างๆ ที่มีกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมและมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
- (3) การสนับสนุนและการพัฒนาสังคมเพื่อให้ชุมชนได้รับโอกาสด้านการศึกษา ส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมและสวัสดิการที่เหมาะสม
- (4) การสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างบูรณาการ เพื่อพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหาเสพติด โดยการจัดทำระบบฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและพัฒนาระบบการเฝ้าระวังการระบาดของยาเสพติดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่

- (1) การพัฒนากระบวนการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาและการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน
- (2) การพัฒนาระบบการณรงค์ป้องปรามและป้องกันการระบาดของยาเสพติด
- (3) การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการจัดการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยชุมชน

4) การจัดการเชิงพื้นที่โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม รวมทั้งฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าต้นน้ำ เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนพืชพรรณธรรมชาติและภูมิทัศน์ให้สมดุลไปกับการพัฒนา การป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ที่ได้รับผลกระทบจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำกิน รวมถึงอาจรับผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน ที่ส่งผลถึงอันตรายและความเสี่ยงของพื้นที่ เช่น ดินถล่ม การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค และภัยจากน้ำป่า โดยมุ่งเน้นกิจกรรมหลัก ได้แก่ การกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่ทำกินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและจัดให้มีการรณรงค์ฟื้นฟูสภาพป่าและแหล่งน้ำ โดยชุมชนร่วมมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

5) การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท เพื่อบูรณาการกิจกรรมของหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานราชการระดับจังหวัดและระดับหมู่บ้านในการขับเคลื่อนแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และความพร้อมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นกิจกรรมการอำนวยความสะดวกและประสานงาน จัดทำแผนปฏิบัติการและแผนชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและความต้องการของชุมชน การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างจากต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งตนเอง สามารถดำเนินงานพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

4.6 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กำหนดให้มียุทธศาสตร์ของแผนแม่บท แบ่งเป็น 5 ด้าน และมีจุดเน้นการพัฒนาประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
1. การพัฒนาอาชีพและการตลาด	1.1 การปรับใช้องค์ความรู้ตามสภาพภูมิสังคมด้วยการวิจัยและจัดทำแปลงทดสอบสาธิต (1) การวิจัยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแปลงทดสอบและสาธิตองค์ความรู้จากโครงการหลวง (2) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อฟื้นฟูแหล่งอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริ ธนาคารอาหารชุมชน (Food bank) เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและชุมชน (3) การศึกษาการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อเพิ่มผลผลิตตามศักยภาพของพื้นที่
	1.2 การส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาการตลาด (1) ส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรโดยอาศัยฐานความรู้จากโครงการหลวง โดยเฉพาะในการพัฒนาและส่งเสริมระบบการเพาะปลูกที่ดี การรณรงค์การใช้สารเคมีการเกษตร เกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อเสริมรายได้แก่ครัวเรือน (2) ส่งเสริมการจัดการจัดก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด (3) ส่งเสริมด้านการตลาด และพัฒนาระบบตลาดชุมชนเพื่อเป็นกลไกในการรองรับผลผลิตในระดับชุมชน และขยายไปยังตลาดนอกชุมชนในระยะต่อไป
	1.3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิต (1) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษา การจัดการความสะอาด และ การกระจายโอกาสในการใช้น้ำอย่างทั่วถึง (2) การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งและเส้นทางลำเลียงผลผลิตตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (3) การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง และพลังงาน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม และสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้	2.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น (1) การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรพึ่งตนเองในด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต (2) การพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง 2.2 การพัฒนาสังคม ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง และการเรียนรู้เทคโนโลยีของโครงการหลวง การเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และ การเสริมสร้างระบบสวัสดิการสังคมที่จัดโดยองค์กรท้องถิ่น 2.3 การสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ การส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสร้างทีมวิทยากร รวมทั้งการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. การพัฒนาระบบการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด	3.1 การพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 3.2 การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยชุมชน (1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการปลูกพืชเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน (2) สนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องปราบและป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน 3.3 การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1 สนับสนุนกิจกรรมการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกินโดยการทำข้อตกลงกับท้องถิ่น (1) ดำเนินงานสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกำหนดแนวกันเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน โดยการจัดทำข้อตกลงร่วมกับท้องถิ่น (2) การจัดทำมาตรการฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง และมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มเติมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม 4.2 ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้บนพื้นที่ลาดชันโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (1) ส่งเสริมการปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง และป่าชุมชน (2) การสร้างฝายต้นน้ำ รวมทั้งส่งเสริมการบำรุงรักษาโดยชุมชนร่วมมือ (3) การจัดทำแนวกันไฟโดยกระบวนการมีส่วนร่วม 4.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชันรวมทั้งการปลูกหญ้าแฝก
5. การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท	5.1 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน 5.2 การอำนวยการและประสานงาน (1) จัดทำแผนปฏิบัติการที่บูรณาการแผนแม่บทกับแผนชุมชน และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและความต้องการของชุมชน โดยเน้นการบูรณาการกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทั้งในและนอกพื้นที่ (2) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทั้งในระบุงค์แผนและระยะสิ้นสุดแผน โดยให้มีการประชุมติดตามงานและรายงานผลตามลำดับชั้น จากระดับพื้นที่ สู่ระดับจังหวัดระดับคณะกรรมการ และระดับชาติ (3) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แม้เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินงานของแผนแม่บทแล้ว

4.7 รายละเอียดแผนงาน และงบประมาณแผนแม่บท

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกรอบแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งตัวชี้วัดต่าง ๆ (ดังตารางสรุป) จึงกำหนดกรอบงบประมาณของแผนแม่บทระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2552 – 2559) สำหรับการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนปฏิบัติการโดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมปฏิบัติงาน 22 หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรม ทั้งหมด 55 โครงการ วงเงินงบประมาณรวม 2,027,166,600 บาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) งบประมาณของแผนแม่บทโครงการ ระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2552 - 2559) จำแนกตามหน่วยงาน
- 2) งบประมาณของแผนแม่บทโครงการ ระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2552 - 2559) จำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 3) ตารางสรุปกรอบแผนแม่บทโครงการและตัวชี้วัด

4.8 หน่วยงานรับผิดชอบ

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- กรมชลประทาน
- กรมประมง
- กรมการข้าว
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมส่งเสริมการเกษตร
- กรมปศุสัตว์
- กรมวิชาการเกษตร

2. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- กรมป่าไม้
- กรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
- กรมทรัพยากรน้ำ
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

4. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

5. กระทรวงมหาดไทย

- กรมการพัฒนาชุมชน
- กรมการปกครอง
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

6. กระทรวงยุติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เฉพาะพื้นที่

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- องค์การบริหารส่วนตำบล
- เทศบาลตำบล

ยุทธศาสตร์แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะเวลา 8 ปี 2552 -2559

เป้าหมาย

เพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนาโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้มีวิถีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาการปลูกยาเสพติด และมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง
ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ได้รับการฟื้นฟูและไม่ถูกทำลายอีกต่อไป

ประเด็น การพัฒนา

เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่
เหมาะสมและมีรายได้เพียงพอบน
ฐานความรู้จากโครงการหลวง ผลผลิต
กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรในชุมชนรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กร
พึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนท้องถิ่น และบูรณาการงานโดย
องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหลัก

มีระบบการป้องกัน การเฝ้า
ระวัง ตลอดจนการฟื้นฟูผู้เสพ
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน

มีการจัดการเชิงพื้นที่โดย
กระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน และมีการอนุรักษ์ดิน
และน้ำที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน

การพัฒนาอาชีพ
และการตลาด

การเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนและการพัฒนาสังคม

การพัฒนากระบวนการชุมชน
เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพจิต

การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผน

จุดเน้น การพัฒนา

- การวิจัยแบบมีส่วนร่วม
- การฟื้นฟูแหล่งอาหาร
- การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- การส่งเสริมอาชีพเกษตรและนอกภาคเกษตร
- บนฐานความรู้โครงการหลวง
- การพัฒนาวิถีเกษตรปลอดสารพิษ

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
องค์กรพึ่งตนเองด้านการประกอบอาชีพ
- เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กร
ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง
- การพัฒนาสังคมด้านการศึกษา สุขภาพแบบ
องค์รวมและสวัสดิการที่เหมาะสม

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว
- ส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชน
- สนับสนุนหน่วยงานตามภารกิจในการ
ป้องกันและปราบปราม
- การฟื้นฟูรวมทั้งการสร้างความจิตสำนึกและ
กำลังใจในระดับชุมชน

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสนับสนุนกิจกรรมการ
กำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และ
พื้นที่ทำกินร่วมกับชุมชน
- การฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าไม้บน
พื้นที่ลาดชันด้วยกระบวนการมี
ส่วนร่วมของชุมชน

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวชี้วัด

ชุมชนบนพื้นที่สูง 115 หมู่บ้าน/หม่อมบ้าน

และประชากรที่ได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 4,030 ครัวเรือน 20,558 คน

4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) พื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซากที่เหลืออยู่ในประเทศไทย ได้รับการดูแลให้ลดลง ทำให้เกิดผลดีต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ
- 2) ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีอาชีพที่สุจริตและมีรายได้ที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
- 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

งบประมาณของแผนแม่บทระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2552 - 2559) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	จำนวนโครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ					รวม (บาท)
		ระยะที่ 1				(ปี 2555-2559)	
		ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	รวม		
1. การพัฒนาอาชีพและการตลาด							
1.1 แผนงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4	3,600,000	5,700,000	5,900,000	15,200,000	28,500,000	43,700,000
1.2 แผนงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากโครงการหลวงและการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	4	1,690,000	3,890,000	3,890,000	9,470,000	19,895,000	29,365,000
1.3 แผนงานส่งเสริมการเกษตรและอาชีพนอกการเกษตร	9	2,940,000	10,200,000	12,020,000	25,160,000	60,100,000	85,260,000
1.4 แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค	4	82,470,000	163,305,000	214,570,000	460,345,000	947,825,000	1,408,170,000
1.5 แผนงานการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่ง	2						
1.6 แผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าและพลังงาน	2						
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม							
2.1 แผนงานการพัฒนาองค์กรของชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง	4	1,200,000	2,000,000	3,000,000	6,200,000	15,000,000	21,200,000
2.2 แผนงานการพัฒนาสังคม	6	2,780,000	5,525,000	5,045,000	13,350,000	25,500,000	38,850,000
3.การพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะจุด							
3.1 แผนงานการพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	1	3,000,000	3,000,000	3,000,000	9,000,000	15,000,000	24,000,000
3.2 แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชน	1	1,500,000	1,500,000	1,500,000	4,500,000	7,500,000	12,000,000
3.3 แผนงานสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องปราบและป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน	1	1,500,000	1,500,000	1,500,000	4,500,000	7,500,000	12,000,000
3.4 แผนงานการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่	1	5,000,000	5,000,000	5,000,000	15,000,000	25,000,000	40,000,000
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม							
4.1 แผนงานการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน	3	1,754,500	1,754,500	1,254,500	4,763,500	6,022,500	10,786,000
4.2 แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ	6	3,459,800	3,459,800	3,459,800	10,379,400	14,393,700	24,773,100
4.3 แผนงานการพัฒนาและจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและการปลูกหญ้าแฝก	1	22,490,500	23,690,500	23,690,500	69,871,500	111,507,000	181,378,500
5. การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท							
5.1 แผนการการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน	2	7,500,000	1,700,000	1,700,000	10,900,000	8,500,000	19,400,000
5.2 แผนงานสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	4	21,550,000	18,950,000	21,560,000	62,060,000	107,800,000	169,860,000
รวมทั้งสิ้น	55	154,640,300	239,100,300	294,805,300	688,545,900	1,338,620,700	2,027,166,600

งบประมาณของแผนแม่บทโครงการฯ ระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2552 - 2559) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวนโครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ					รวมทั้งแผนแม่บท 8 ปี (บาท)
		ระยะที่ 1				ระยะที่ 2 (ปี 2555-2559)	
		ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	รวม 3 ปี (ปี 2552-2554)		
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	6	1,220,000	2,800,000	3,010,000	7,030,000	15,050,000	22,080,000
2. กรมประมง	2	890,000	890,000	890,000	2,670,000	4,895,000	7,565,000
3. กรมชลประทาน	2	74,590,000	75,425,000	130,630,000	280,645,000	547,825,000	828,470,000
4. กรมการข้าว	1	1,800,000	2,200,000	2,400,000	6,400,000	11,000,000	17,400,000
5. กรมพัฒนาที่ดิน	3	16,870,500	16,870,500	16,870,500	50,611,500	77,157,000	127,768,500
6. กรมทรัพยากรน้ำ	1	-	80,000,000	80,000,000	160,000,000	400,000,000	560,000,000
7. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	4	7,880,000	7,880,000	3,940,000	19,700,000	-	19,700,000
8. กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช	5	3,209,800	3,209,800	3,209,800	9,629,400	13,143,700	22,773,100
9. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	2	2,680,000	2,610,000	2,640,000	7,930,000	12,300,000	20,230,000
10. สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน	3	-	2,115,000	1,605,000	3,720,000	9,200,000	12,920,000
11. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	5	21,000,000	23,100,000	25,410,000	69,510,000	127,050,000	196,560,000
12. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	21	24,500,000	22,000,000	24,200,000	70,700,000	121,000,000	191,700,000
รวม	55	154,640,300	239,100,300	294,805,300	688,545,900	1,338,620,700	2,027,166,600

หมายเหตุ : หน่วยงาน 10 หน่วยงาน จะมีการดำเนินจัดกิจกรรมและงบประมาณเพื่อการบูรณาการแผนภายหลัง ได้แก่

- | | |
|-------------------------------------|-----------------------------|
| 1. กรมการปกครอง | 6. กรมป่าไม้ |
| 2. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น | 7. กรมพัฒนาชุมชน |
| 3. กรมศุลกากร | 8. กระทรวงสาธารณสุข |
| 4. กรมส่งเสริมสหกรณ์ | 9. องค์การบริหารส่วนจังหวัด |
| 5. กรมวิชาการเกษตร | 10. องค์การบริหารส่วนตำบล |

ตารางสรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาสภาพดินเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2 (2555- 2559)	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					2552	2553	2554			
1.การพัฒนา อาชีพและ การตลาด	1.1 การปรับใช้องค์ความรู้ตามสภาพภูมิสังคมด้วยการวิจัย และจัดทำแปลงทดสอบสาธิต (1) การวิจัยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดทำแปลงทดสอบและสาธิตองค์ความรู้จากโครงการหลวง (2) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อฟื้นฟูแหล่งอาหารชุมชนตามแนวทาง พระราชดำริ ธนาคารอาหารชุมชน (Food bank) เพื่อการบริโภคใน ครัวเรือนและชุมชน (3) การศึกษาการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตตามศักยภาพของพื้นที่	1.1 <u>แผนงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยกระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน</u> 1) โครงการทดสอบเทคโนโลยีโครงการหลวง ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่น 2) โครงการวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลาย ทางชีวภาพของป่ารอบชุมชน 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหลังการปรับพื้นที่สภาพ ไร่เลื่อนลอยเป็นนาขั้นบันได 4) โครงการการจัดการธาตุอาหารพืชและการฟื้นฟูความอุดม สมบูรณ์ดิน		- โรงเพาะชำ - แปลงปลูกใน ชุมชน - โรงเพาะชำ - แปลงปลูกใน ชุมชน แปลงทดสอบ หรือกิจกรรม แปลงทดสอบ หรือกิจกรรม	3,600,000 800,000 500,000 1,800,000 500,000	5,700,000 1,500,000 1,500,000 2,200,000 500,000	5,900,000 1,500,000 1,500,000 2,400,000 500,000	28,500,000 7,500,000 7,500,000 11,000,000 2,500,000	43,700,000 11,300,000 11,000,000 17,400,000 4,000,000	สวพส. สวพส. กษ. สวพส.
	1.2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนากการตลาด (1) การส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรโดยอาศัย ฐานความรู้จากโครงการหลวง โดยเฉพาะในการพัฒนาและ ส่งเสริมระบบการเพาะปลูกที่ดี การณรงค์การลดการใช้สารเคมี ในการผลิต เกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมและอาชีพนอกภาค การเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน	1.2 <u>แผนงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากโครงการหลวง และการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น</u> 1) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการปลูกพืชและเลี้ยง สัตว์ 2) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ 3) กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 3.1) ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในบ่อปลาสดให้แก่เกษตรกร 3.2)ฝึกอบรมเกษตรกรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 3.3) ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร 4) กิจกรรมผลิตพันธุ์สัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำ ธรรมชาติ 4.1) ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ 4.2)ฝึกอบรมคณะกรรมการแหล่งน้ำ 4.3) ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร		จำนวนเกษตรกร และกลุ่มหมู่บ้าน เป้าหมาย ราย/ปี ราย/ปี ครั้ง/แห่ง/ปี แห่ง/ปี ราย/ปี ครั้ง/แห่ง/ปี	1,690,000 800,000 300,000 50,000 280,000 150,000 20,000 90,000	3,890,000 3,000,000 300,000 50,000 280,000 150,000 20,000 90,000	3,890,000 3,000,000 300,000 50,000 280,000 150,000 20,000 90,000	19,895,000 15,000,000 1,650,000 275,000 1,540,000 825,000 110,000 495,000	29,365,000 21,800,000 2,550,000 425,000 2,380,000 1,275,000 170,000 765,000	สวพส. ปคม. ปคม. ปคม. ปคม. ปคม. ปคม. ปคม.

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					2552	2553	2554	(2555- 2559)		
1.การพัฒนา อาชีพและ การตลาด (ต่อ)	1.2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาการตลาด (ต่อ)	1.3 <u>แผนงานส่งเสริมการเกษตรและอาชีพนอกการเกษตร</u>			2,940,000	10,200,000	12,020,000	60,100,000	85,260,000	
		1) ส่งเสริมการปลูกพืชอาหารและพืชเศรษฐกิจ								
		1.1) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสาน	500	ไร่	200,000	400,000	400,000	2,000,000	3,000,000	กสก.
		1.2) โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น	500	ไร่	300,000	600,000	600,000	3,000,000	4,500,000	กสก.
		2) ส่งเสริมงานเคหะกิจเกษตร								
		2.1) โครงการแปรรูปแปรรูปอาหาร	97	กลุ่ม	300,000	800,000	940,000	4,700,000	6,740,000	กสก.
		2.2) โครงการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและกลุ่มยุวเกษตรกร	194	กลุ่ม	100,000	400,000	470,000	2,350,000	3,320,000	กสก.
		3) ส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)								
		3.1) โครงการฝึกอบรมเกษตรกร	800	คน	80,000	120,000	120,000	600,000	920,000	กสก.
		3.2) โครงการแปลงสาธิตการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	100	ไร่	240,000	480,000	480,000	2,400,000	3,600,000	กสก.
		4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร			1,220,000	2,800,000	3,010,000	15,050,000	22,080,000	กสก. กปศ.
		5) โครงการส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรม		จำนวนชุมชน	-	800,000	1,000,000	5,000,000	6,800,000	สวพส.
		6) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว		จำนวนชุมชน		800,000	1,500,000	7,500,000	9,800,000	สวพส.
(2) ส่งเสริมการจัดการจัดก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด		7) โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย		ศูนย์รวบรวมผลผลิต	-	500,000	1,000,000	5,000,000	6,500,000	สวพส.
		8) การรวบรวมผลผลิตของเกษตรกรและคัดคุณภาพผลผลิตเพื่อลดต้นทุนและสร้างมูลค่าให้ผลผลิต			-	1,000,000	1,000,000	5,000,000	7,000,000	สวพส.
		9) โครงการพัฒนาระบบตลาดชุมชน		จำนวนชุมชน	500,000	1,500,000	1,500,000	7,500,000	11,000,000	สวพส.
(3) การส่งเสริมด้านการตลาด และพัฒนาระบบตลาด เพื่อเป็นกลไกในการรองรับผลผลิตในระดับชุมชนและขยายไปยังตลาดนอกชุมชนในระยะต่อไป										

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2 (2555- 2559)	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก	
					2552	2553	2554				
1.การพัฒนาอาชีพและการตลาด (ต่อ)	1.3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิต (1) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษา การจัดการความสะอาด และการกระจายโอกาสในการใช้น้ำอย่างทั่วถึง	1.4 แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค 1) การจัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและจัดระบบ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษา			82,470,000	163,305,000	214,570,000	947,825,000	1,408,170,000		
					7,880,000	7,880,000	3,940,000	-	19,700,000		
		1.1) สำรวจและเจาะน้ำบาดาลความลึก 120 เมตร	10	แห่ง	880,000	880,000	440,000	-	2,200,000	- กทบ.	
		1.2) การก่อสร้างระบบประปาขนาดความจุ 12 ลูกบาศก์เมตร	10	แห่ง	2,000,000	2,000,000	1,000,000	-	5,000,000	- กทบ.	
		1.3) การก่อสร้างระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ	10	แห่ง	2,400,000	2,400,000	1,200,000	-	6,000,000	- กทบ.	
		1.4) การก่อสร้างระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	10	แห่ง	2,600,000	2,600,000	1,300,000	-	6,500,000	- กทบ.	
		2) การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่สูงเพื่อทดแทนการลักลอบปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน	20	แห่ง	-	80,000,000	80,000,000	400,000,000	560,000,000	- กทบ.	
		3) การจัดหาน้ำสนับสนุนพื้นที่โครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนฯ	102	แห่ง	70,500,000	72,000,000	128,000,000	544,000,000	814,500,000	กชป.	
		3.1) การจัดหาสนับสนุน ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	94	แห่ง	62,500,000	64,000,000	104,000,000	520,000,000	750,500,000		
		3.1) การจัดหาสนับสนุน ในเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	8	แห่ง	8,000,000	8,000,000	24,000,000	24,000,000	64,000,000		
		4) เตรียมความพร้อมด้านวิศวกรรม	102	แห่ง	4,090,000	3,425,000	2,630,000	3,825,000	13,970,000	กชป.	
		4.1) การศึกษาความเหมาะสมของโครงการ			490,000	300,000	230,000	200,000	1,220,000		
		4.2) การสำรวจสภาพภูมิประเทศของโครงการ			3,200,000	2,600,000	1,800,000	2,600,000	10,200,000		
		4.3) การออกแบบรายละเอียดของโครงการ			400,000	525,000	600,000	1,025,000	2,550,000		
		(2) การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งและเส้นทางลำเลียงผลผลิตตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่	1.5 แผนงานการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่ง 1) สำรวจออกแบบล่วงหน้าเส้นทางลำเลียง 2) ก่อสร้างเส้นทางลำเลียง			เส้นทางทางคมนาคมและเส้นทางลำเลียง					หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		(3) การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบไฟฟ้า แสงสว่างและพลังงาน ฯลฯ	1.6 แผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าและพลังงาน			ชุมชน					หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2 (2555- 2559)	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					2552	2553	2554			
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม	2.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น (1) การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรท้องถิ่น ในด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในอนาคต (2) การพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กร ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง	2.1 <u>แผนงานการพัฒนาองค์กรของชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง</u>			1,200,000	2,000,000	3,000,000	15,000,000	21,200,000	
		1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรชุมชน	114	จำนวนชุมชน	1,000,000	1,500,000	1,500,000	7,500,000	11,500,000	สวพส.
		2) การสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์	114	จำนวนกลุ่ม/สมาชิก	200,000	500,000	1,500,000	7,500,000	9,700,000	สวพส.
	2.2 การพัฒนาสังคม ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้เทคโนโลยีของ โครงการ หลวง การเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และ การเสริมสร้าง ระบบสวัสดิการสังคมขององค์กรท้องถิ่น	3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบ ต่าง ๆ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์ การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์		จำนวนกลุ่ม /สมาชิก						กรมส่งเสริม สหกรณ์
		4) การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์		จำนวนกลุ่ม /สมาชิก						
		2.2 <u>แผนงานการพัฒนาสังคม</u>			2,780,000	5,525,000	5,045,000	25,500,000	38,850,000	
		1) ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีของโครงการหลวงจากเครือข่าย การเรียนรู้	114	จำนวนชุมชน	100,000	800,000	800,000	4,000,000	5,700,000	สวพส.
		2) การส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ	8,460	คน	-	730,000	500,000	3,600,000	4,830,000	กศน.
		3) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	4,000	คน	-	105,000	105,000	600,000	810,000	กศน.
		4) การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	7,850	คน	-	1,280,000	1,000,000	5,000,000	7,280,000	กศน.
		5) สุขภาพแบบองค์รวม	114	จำนวนชุมชน						สธ./ อบต. อบต./ พัฒนา
		6) การส่งเสริมระบบสวัสดิการสังคม								
		6.1) การพัฒนาสังคมบนพื้นที่สูง								
		- การจัดทำสามะโนปัญหา ความต้องการและแผนพัฒนาหมู่บ้าน	10	หมู่บ้าน	100,000	-	-	100,000	200,000	กรมพัฒนาและ
		- การส่งเสริมความรู้และอาชีพ	900	คน	180,000	210,000	240,000	1,200,000	1,830,000	สวัสดิการสังคม
		- การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนพื้นที่สูง	600	คน	600,000	600,000	600,000	3,000,000	4,800,000	
		6.2) การจัดสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง								
		- ให้การสงเคราะห์ครอบครัวยากจน ขาดรายได้และด้อยโอกาส	600	คน	400,000	400,000	400,000	2,000,000	3,200,000	กรมพัฒนาและ
		- ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์และครอบครัว	300	คน	500,000	500,000	500,000	2,500,000	4,000,000	สวัสดิการสังคม
		- ให้การสงเคราะห์เด็กยากจนไร้ที่พึ่งและด้อยโอกาส	300	คน	200,000	200,000	200,000	1,000,000	1,600,000	
		- การสนับสนุนการศึกษา	10	หมู่บ้าน	200,000	200,000	200,000	1,000,000	1,600,000	
		- การประสานการดำเนินงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง			500,000	500,000	500,000	1,500,000	3,000,000	

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2 (2555- 2559)	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					2552	2553	2554			
3.การพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด	3.1 การพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	<u>3.1 แผนงานการพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน</u>	114	หมู่บ้าน	3,000,000	3,000,000	3,000,000	15,000,000	24,000,000	ป.ป.ส.
	3.2 การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยชุมชน								-	
	(1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการปลูกพืชเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน	<u>3.2 แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชน</u>	114	หมู่บ้าน	1,500,000	1,500,000	1,500,000	7,500,000	12,000,000	ป.ป.ส.
	(2) สนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน	<u>3.3 แผนงานสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน</u>	114	หมู่บ้าน	1,500,000	1,500,000	1,500,000	7,500,000	12,000,000	ป.ป.ส.
	3.3 การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่	<u>3.4 แผนงานการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่</u>	114	หมู่บ้าน	5,000,000	5,000,000	5,000,000	25,000,000	40,000,000	ป.ป.ส.
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1 สนับสนุนกิจกรรมการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน โดยการทำข้อตกลงกับท้องถิ่น	<u>4.1 แผนงานการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน</u>		พื้นที่การเกษตรในพื้นที่ 114 กลุ่มบ้าน ใน 3 จังหวัด	1,754,500	1,754,500	1,254,500	6,022,500	10,786,000	
	(1) ดำเนินงานสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกำหนดแนวกันเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน โดยการจัดทำข้อตกลงร่วมกับท้องถิ่น	1) จัดทำแผนที่ระดับขอบเขตและวางแผนการใช้ที่ดิน	33 ,500	ไร่	1,254,500	1,254,500	1,254,500	6,022,500	9,786,000	กพด.
	(2) การจัดทำมาตรการเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง และมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มเติม โดยกระบวนการมีส่วนร่วม	2) การวางแผนการใช้ประโยชน์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน		ชุมชน	500,000	500,000	-	-	1,000,000	สวพส.
		3) การกำหนดมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าจัดทำมาตรการเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง								กป.

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2 (2555- 2559)	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					2552	2553	2554			
	4.2 พื้นฟูระบบนิเวศน้ำป่าในบนพื้นที่ลาดชันโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (1) ส่งเสริมการปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง และป่าชุมชน	4.2 <u>แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ</u> 1) การปลูกป่าฟื้นฟูต้นน้ำ 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ 3) การอบรมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร โดยการส่งเสริมกิจกรรมป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง (2) การสร้างฝายต้นน้ำ รวมทั้งบำรุงรักษาโดยชุมชนร่วมมือ (3) การทำแนวกันไฟ	2,500	ไร่	3,459,800	3,459,800	3,459,800	14,393,700	24,773,100	
					1,250,000	1,250,000	1,250,000	2,500,000	6,250,000	
					1,053,000	1,053,000	1,053,000	5,642,100	8,801,100	
					66,800	66,800	66,800	801,600	1,002,000	
					250,000	250,000	250,000	1,250,000	2,000,000	
		5) การสร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน 6) การจัดทำแนวกันไฟโดยชุมชนมีส่วนร่วม	800	แห่ง	500,000	500,000	500,000	2,500,000	4,000,000	กอท.
					340,000	340,000	340,000	1,700,000	2,720,000	
	4.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชันรวมทั้งการปลูกหญ้าแฝก	4.3 <u>แผนงานการพัฒนาและจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและการปลูกหญ้าแฝก</u> 1) การพัฒนาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูง 1.1) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 1.2) การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน - สาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำ - สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด - ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด - สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ - ส่งเสริมการทำการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ - ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด 1.3) ปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ 1.4) การส่งเสริมและระดมทรัพยากรปลูกหญ้าแฝกอย่างมีส่วนร่วม	27,600	ไร่	22,490,500	23,690,500	23,690,500	111,507,000	181,378,500	กพด.
					11,143,500	12,343,500	12,343,500	53,674,500	89,505,000	
					7,240,000	7,240,000	7,240,000	36,200,000	57,920,000	
					650,000	650,000	650,000	3,737,500	5,687,500	
					560,000	560,000	560,000	2,800,000	4,480,000	
					520,000	520,000	520,000	3,200,000	4,760,000	
					112,000	112,000	112,000	560,000	896,000	
					195,000	195,000	195,000	985,000	1,570,000	
					1,770,000	1,770,000	1,770,000	8,850,000	14,160,000	
					300,000	300,000	300,000	1,500,000	2,400,000	

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2551- 2559)	หน่วยนับ	ระยะที่ 1			ระยะที่ 2	รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					2552	2553	2554	(2555- 2559)		
5. การบริหาร จัดการและ กำกับดูแล แผนแม่บท	5.1 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน	<u>5.1 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน</u>			7,500,000	1,700,000	1,700,000	8,500,000	19,400,000	
		1) การสร้างศูนย์เรียนรู้และศูนย์ประสานงาน		จำนวนกิจกรรม และสมาชิก	7,000,000	-	-	-	7,000,000	สวพส.
		2) การจัดทำแปลงเรียนรู้และแปลงสาธิต		แปลงสาธิต/แปลง (คอก)ขยายพันธุ์ และ โรงเรือนเพาะชำ	500,000	1,700,000.00	1,700,000.00	8,500,000.00	12,400,000	สวพส.
	5.2 การอำนวยการและประสานงาน	<u>5.2 แผนงานสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน</u>			21,550,000	18,950,000	21,560,000	107,800,000	165,360,000	
		1) การบริหารโครงการประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติ ในพื้นที่		รายงาน ความก้าวหน้า	6,200,000	6,000,000	6,300,000	31,500,000	50,000,000	สวพส.
		2) การจัดเวทีชุมชนและจัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม		แผนชุมชน	10,000,000	12,100,000	14,410,000	72,050,000	108,560,000	ป.ป.ส
		3) โครงการวิจัยและประเมินผลหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาการปลูก พืชซ้ำซาก		แผนชุมชน	300,000	300,000	300,000	1,500,000	2,400,000	สวพส.
		4) โครงการวิจัยและประเมินผลหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาการปลูก พืชซ้ำซาก		รายงานการวิจัย	4,500,000	-	-	-	-	สวพส.
		5) การจัดทำแผนบูรณาการกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่น		แผนปฏิบัติการ	550,000	550,000	550,000	2,750,000	4,400,000	สวพส.
		6) การติดตามและประเมินผลตามแผนแม่บท								
		7) การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างจากต่อเนื่องทั้งใน ระยะครึ่งแผนและระยะสิ้นสุดแผน โดยให้มีการประชุมติดตาม งานและรายงานผลตามลำดับชั้น จากระดับพื้นที่ สู่ระดับจังหวัด ระดับคณะกรรมการ และระดับชาติ								
		8) พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แม้เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินงานของแผนแม่บทแล้ว								

4.8 หน่วยงานรับผิดชอบ

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- กรมชลประทาน
- กรมประมง
- กรมการข้าว
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมส่งเสริมการเกษตร
- กรมปศุสัตว์
- กรมวิชาการเกษตร

2. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- กรมป่าไม้
- กรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
- กรมทรัพยากรน้ำ
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

4. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

5. กระทรวงมหาดไทย

- กรมการพัฒนาชุมชน
- กรมการปกครอง
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

6. กระทรวงยุติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เฉพาะพื้นที่

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- องค์การบริหารส่วนตำบล
- เทศบาลตำบล

ยุทธศาสตร์แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะเวลา 8 ปี 2552 -2559

เป้าหมาย

เพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนาโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้มีวิถีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาการปลูกยาเสพติด และมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง
ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ได้รับการฟื้นฟูและไม่ถูกทำลายอีกต่อไป

ประเด็น การพัฒนา

เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่
เหมาะสมและมีรายได้เพียงพอบน
ฐานความรู้จากโครงการหลวง ผลผลิต
กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรในชุมชนรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กร
พึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนท้องถิ่น และบูรณาการงานโดย
องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหลัก

มีระบบการป้องกัน การเฝ้า
ระวัง ตลอดจนการฟื้นฟูผู้เสพ
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน

มีการจัดการเชิงพื้นที่โดย
กระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน และมีการอนุรักษ์ดิน
และน้ำที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน

การพัฒนาอาชีพ
และการตลาด

การเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนและการพัฒนาสังคม

การพัฒนากระบวนการชุมชน
เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพจิต

การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผน

จุดเน้น การพัฒนา

- การวิจัยแบบมีส่วนร่วม
- การฟื้นฟูแหล่งอาหาร
- การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- การส่งเสริมอาชีพเกษตรและนอกภาคเกษตร
- บนฐานความรู้โครงการหลวง
- การพัฒนากลไกเพื่อรองรับผลผลิต

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
องค์กรพึ่งตนเองด้านการประกอบอาชีพ
- เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กร
ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง
- การพัฒนาสังคมด้านการศึกษา สุขภาพแบบ
องค์รวมและสวัสดิการที่เหมาะสม

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว
- ส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชน
- สนับสนุนหน่วยงานตามภารกิจในการ
ป้องกันและปราบปราม
- การฟื้นฟูรวมทั้งการสร้างความจิตสำนึกและ
กำลังใจในระดับชุมชน

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสนับสนุนกิจกรรมการ
กำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และ
พื้นที่ทำกินร่วมกับชุมชน
- การฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าไม้บน
พื้นที่ลาดชันด้วยกระบวนการมี
ส่วนร่วมของชุมชน

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวชี้วัด

ชุมชนบนพื้นที่สูง 115 หมู่บ้าน/ห้วยอมบ้าน

และประชากรที่ได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 4,030 ครัวเรือน 20,558 คน

4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) พื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซากที่เหลือน้อยในประเทศไทย ได้รับการดูแลให้ลดลง ทำให้เกิดผลดีต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ
- 2) ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีอาชีพที่สุจริตและมีรายได้ที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
- 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ส่วนที่ 5

การขับเคลื่อนแผนแม่บท

จากลักษณะของแผนแม่บทที่เป็นการบูรณาการกิจกรรมของหน่วยงานส่วนกลาง (บูรณาการแนวราบ) และบูรณาการกับกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานราชการระดับ จังหวัดและระดับหมู่บ้าน (บูรณาการแนวตั้ง) จึงทำให้กระบวนการขับเคลื่อนแผนแม่บท ต้องมี องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

5.1 กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับหมู่บ้านเป้าหมาย

เพื่อให้กรอบการดำเนินงานของแผนแม่บทที่ได้รับความเห็นชอบจาก ครม. ถูกนำไป ปฏิบัติโดยการเชื่อมต่อแผนงาน กิจกรรม งบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง เข้ากับกิจกรรม และงบประมาณในระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และความพร้อมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรายละเอียดได้อธิบายไว้แล้วในส่วนที่ 3 ข้อ 3.3 หน้า 19

5.2 องค์การบริหารแผนแม่บท

เพื่อกำกับการดำเนินงานดังกล่าวจึงได้กำหนดให้มีองค์การบริหารแผนแม่บทและ แผนปฏิบัติการเป็น 3 ระดับดังนี้

- 1) คณะกรรมการกำหนดนโยบายระดับชาติ ประกอบด้วย 2 คณะกรรมการที่มี นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน ได้แก่

(1) คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.)

เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการหลวง พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานงานและ สนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ พิจารณาและกำหนดนโยบายและ แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงาน โครงการหลวง รวมถึงพิจารณาและกำหนดแผนงาน งานโครงการ และกิจกรรมใด ๆ ให้ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้หน่วยงานงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับ ไปดำเนินการ

(2) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็น ประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปราม การ เสนอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปฏิบัติราชการหรือแผนงานหรือ โครงการของ

ส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พิจารณาและดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2) คณะกรรมการอำนวยการโครงการและคณะกรรมการระดับพื้นที่

ทำหน้าที่อำนวยการและกำกับติดตามดูแล โดยลักษณะโครงสร้างของคณะกรรมการเป็นการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่เดียวกัน เพื่อสะดวกในการขับเคลื่อนและลดปัญหาการขัดข้องระหว่างหน่วยงาน ภายใต้ความร่วมมือกับส่วนราชการในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการแบ่งเป็นคณะกรรมการบริหารโครงการในระดับกรรมการอำนวยการของกลุ่มจังหวัด กรรมการในระดับจังหวัด และอำเภอ ได้แก่

- (2.1) คณะกรรมการอำนวยการโครงการ ประกอบด้วยรัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐบาลมอบหมายให้ดูแลงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นประธานกรรมการ และมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการและนายอำเภอที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนส่วนราชการที่ร่วมดำเนินงาน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกันทำหน้าที่ เลขานุการและประสานงานเพื่อดูแลงานเชิงนโยบาย และกำกับติดตามผลสัมฤทธิ์ในระดับกลุ่มจังหวัด
- (2.2) คณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และมีองค์ประกอบของคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประสานงานการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกิจกรรมด้านการพัฒนาเข้ากับกิจกรรมการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ รวมทั้งติดตามประเมินผลเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน
- (2.3) คณะกรรมการระดับอำเภอ ประกอบด้วยนายอำเภอเป็นประธานกรรมการ และมีองค์ประกอบคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในระดับอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลและผู้แทนในระดับหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการ ทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมดำเนินงานในระดับพื้นที่

3) คณะทำงานบริหารจัดการโครงการในระดับพื้นที่

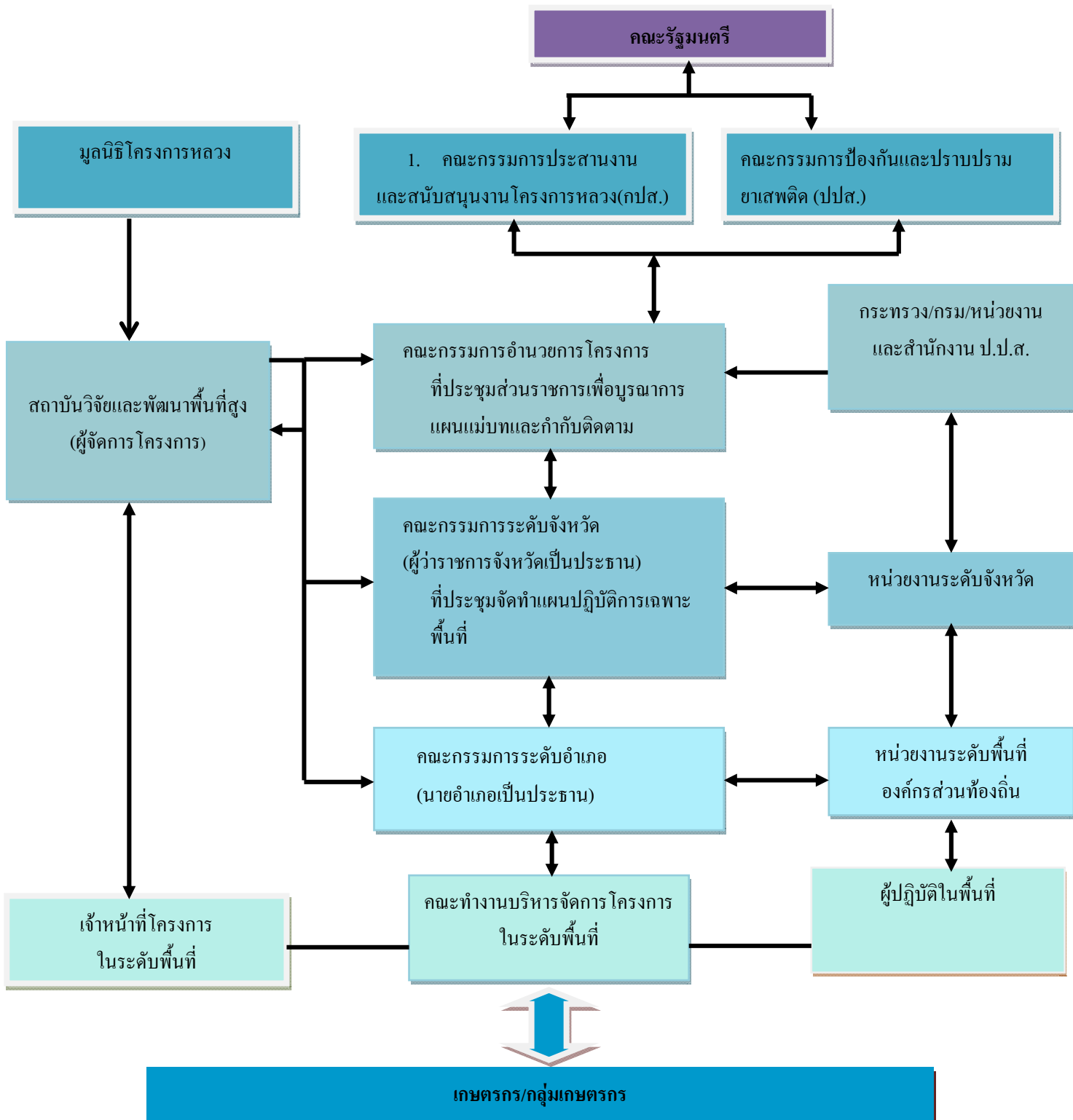
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกันทำหน้าที่ประสานดำเนินงานโครงการทั้งในระดับ การบูรณาการกิจกรรม งบประมาณ การเชื่อมโยงกิจกรรมกับแผนงานงบประมาณของหน่วยงานในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดเตรียมผู้จัดการกลุ่ม โครงการ เจ้าหน้าที่โครงการในระดับพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับชุมชนและเป็นแกนหลักในการจัดเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ ดำเนินกิจกรรมพัฒนาร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลและหมู่บ้าน และองค์กรเอกชนในพื้นที่ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับอย่างต่อเนื่อง

5.3 การประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมโดย

- 1) การประสานงาน ติดตาม รวบรวม และสรุปผลการดำเนินงานเสนอคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) และคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) เพื่อทราบรวมทั้งพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรค วินิจฉัยและสั่งการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งติดตามประสานงานในพื้นที่ทั้งระดับอำเภอ และระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง
- 2) ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติการโดยหน่วยงานภายนอกและภายใน เมื่อสิ้นสุดกิ่งแผนและสิ้นแผนแต่ละระยะเพื่อปรับทิศทางและกิจกรรมของแผนงานให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และเงื่อนไขตามสภาพภูมิสังคม ตลอดจนสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของแต่ละพื้นที่ แล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไขแผนปฏิบัติการในระยะเวลาที่เหลืออยู่ของแผน
- 3) ดำเนินการประเมินแผนปฏิบัติการเมื่อสิ้นสุดระยะของแผนแม่บท (สิ้นสุดปีงบประมาณ พ.ศ. 2559) เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานและสรุปบทเรียนสำหรับนำไปปรับใช้ในพื้นที่หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป

โครงสร้างองค์การบริหารแผนแม่บท
โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน



หมายเหตุ: สำนักงาน ป.ป.ส. และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ร่วมกันในการประสานงานจัดทำแผนแม่บท การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ และสนับสนุนกิจกรรมและจัดทำรายงานกำกับ ดูแล ประเมินผลโครงการ

ส่วนที่ 6

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการ

แผนแม่บทนี้มีพื้นที่เป้าหมายดำเนินการอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร หลายพื้นที่อยู่ใกล้ชายแดน การดูแลจากส่วนราชการยังไม่ทั่วถึง มีการปลุกฝืนมานานต่อเนื่อง โดยมีบุคคลจากภายนอกสนับสนุนเงินทุนและรับซื้อ จนพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่อิทธิพล เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการในพื้นที่ขาดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ดังนั้นในการดำเนินงานตามแผนแม่บทนี้ให้บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีกิจกรรมจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าเสริมตามความจำเป็น ดังต่อไปนี้

6.1 การสนับสนุนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ชุมชนและหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ในองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการหนุนเสริมกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่เกิดความอบอุ่นใจ มั่นใจในความปลอดภัยเมื่อปฏิบัติงานตามแผนแม่บทในพื้นที่

6.2 การบังคับการใช้กฎหมาย ทั้งการติดตามฟันทำลาย ป้องปราม จับกุม เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนายั่งยืนตามแผนแม่บท แม้จะไม่ควรปฏิบัติการคู่ขนานกันไป แต่ก็ควรมีความเข้มข้นและต่อเนื่องในพื้นที่ที่มีปัญหามาก เพื่อบีบคั้นให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงกันเข้าสู่อาชีพสุจริตตามแผนแม่บท

6.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระยะแรกและในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและงบประมาณ ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าองค์กรส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนายั่งยืนต่อไป เมื่อแผนแม่บทสิ้นสุดลง

6.4 การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างถ้วนหน้าในการพัฒนาสาธารณูปโภคและปัจจัยพื้นฐานที่เหมาะสม ทั้งด้านน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร การพัฒนาระบบเส้นทางลำเลียงขนส่ง รวมทั้งระบบไฟฟ้าและพลังงาน รวมทั้งระบบสวัสดิการสังคม ด้านการศึกษา สุขภาพ แหล่งทุนในชุมชนและโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

ข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

1. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ฝิปานเหนือ	กะเหรี่ยง	10	72	266	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	กองคา	กะเหรี่ยง	14	62	268	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห้วยบง	กะเหรี่ยง	14	65	278	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห้วยครั่ง	กะเหรี่ยง	5	59	226	บ้านรอง
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ฝิปานใต้	กะเหรี่ยง	10	50	145	บ้านรอง
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ไบหนา	กะเหรี่ยง	4	148	358	บ้านรอง
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทีกะเย่	กะเหรี่ยง	10	41	139	บ้านรอง
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สอบน	กะเหรี่ยง	17	28	105	บ้านรอง
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สอล่าง	กะเหรี่ยง	17	31	118	บ้านรอง
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่เกิบ	กะเหรี่ยง	15	25	130	บ้านรอง
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ศาลาเท	กะเหรี่ยง	15	42	164	บ้านรอง
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สองเหนือ	กะเหรี่ยง	15	13	57	บ้านรอง
13	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สองกลาง	กะเหรี่ยง	1	30	150	บ้านรอง
14	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สองใต้	กะเหรี่ยง	1	29	131	บ้านรอง
15	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สะเต	กะเหรี่ยง	11	37	209	บ้านรอง
16	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	มะหินหลวง	กะเหรี่ยง	4	16	44	บ้านรอง
17	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทีเนอะ	กะเหรี่ยง	21	49	242	บ้านรอง

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
18	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห่างหลวง	กะเหรี่ยง	12	47	202	บ้านรอง
19	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	พ่วงแท	กะเหรี่ยง	12	38	170	บ้านรอง
20	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ท่งที	กะเหรี่ยง	8	29	143	บ้านรอง
21	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	กองป้อเหนือ	กะเหรี่ยง	20	23	106	บ้านรอง
22	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	กองป้อใต้	กะเหรี่ยง	8	54	220	บ้านรอง
23	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทูลอง	กะเหรี่ยง	8	26	126	บ้านรอง
24	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่ลอกคี	กะเหรี่ยง	8	20	77	บ้านรอง
25	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะจั้ง	กะเหรี่ยง	13	30	34	บ้านรอง
26	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะจั้งกลาง	กะเหรี่ยง	13	19	87	บ้านรอง
27	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะจั้งเหนือ	กะเหรี่ยง	13	23	113	บ้านรอง
28	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	อูตูม	กะเหรี่ยง	6	42	255	บ้านรอง
29	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	อูตูมใต้	กะเหรี่ยง	6	36	199	บ้านรอง
30	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนใต้	กะเหรี่ยง	3	18	91	บ้านรอง
31	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนเหนือ	กะเหรี่ยง	3	36	174	บ้านรอง
32	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนกลาง	กะเหรี่ยง	3	35	169	บ้านรอง
33	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่โขงใต้	กะเหรี่ยง	2	33	162	บ้านรอง
34	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่โขงเหนือ	กะเหรี่ยง	2	95	545	บ้านรอง
							1,401	5,903	

2. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ขุนตึ้นน้อย	กะเหรี่ยง	6	26	190	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	มอคลี	กะเหรี่ยง	na	na	na	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	มอโกร	กะเหรี่ยง	11	20	108	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	บอบรีอเลโค๊ะ	กะเหรี่ยง	na	na	na	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ปียอทะ	กะเหรี่ยง	13	20	150	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	วาโซทะ	กะเหรี่ยง	13	35	237	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ยะลิกุย	กะเหรี่ยง	13	12	79	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	แม่ตื่นใหม่	กะเหรี่ยง	na	na	na	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	แมะแตะแหละกุย	กะเหรี่ยง	6	14	88	
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ปีพอ / เกือก่อ	กะเหรี่ยง	6	31	182	
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ทุ่งตึ้นจั่ว	กะเหรี่ยง	11	93	535	
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	หม่าโอใจ	กะเหรี่ยง	11	28	165	
13	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	พะกะเซ	กะเหรี่ยง	11	49	342	
14	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ซุยพะงาเด	กะเหรี่ยง	na	na	na	
15	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	บราโกร	กะเหรี่ยง	11	49	347	
16	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	เลอะกรา	กะเหรี่ยง				
17	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ห้วยโป่ง	กะเหรี่ยง	16	26	128	
18	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ทะโกรเดย์	กะเหรี่ยง				
19	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	แม่ระอาโน	กะเหรี่ยง	9	32	173	
							435	2,724	

3. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลยางเปียง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	แม่แฮหลวง	กะเหรี่ยง	14	35	176	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ปิตุคี	กะเหรี่ยง	11	34	318	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	แม่แฮน้อย	กะเหรี่ยง	14	22	140	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ขุนหาด	กะเหรี่ยง	15	57	252	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยไค้ง	กะเหรี่ยง	5	42	209	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยตองหลวง	กะเหรี่ยง	6	64	293	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยตองน้อย	กะเหรี่ยง	6	24	186	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยปูลหลวง	กะเหรี่ยง	4	52	221	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยปูลน้อย	กะเหรี่ยง	4	12	64	
							342	1,859	

4. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ห้วยแห้ง	กะเหรี่ยง	7	21	90	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ยางราชา	กะเหรี่ยง	11	52	233	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	พะเยี้ยว	กะเหรี่ยง	11	48	223	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	มอคี	กะเหรี่ยง	11	32	154	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	อูแจะ	กะเหรี่ยง	6	68	291	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	แม่หลองหลวง	กะเหรี่ยง	3	94	496	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ผาผึ้ง	กะเหรี่ยง	6	18	65	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	แม่หลองน้อย	กะเหรี่ยง	2	72	334	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	กออี	กะเหรี่ยง	3	30	205	
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ห้วยยาว	กะเหรี่ยง	7	50	247	
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ตะงอคี	กะเหรี่ยง	9	8	30	
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ตะกอดะ	กะเหรี่ยง	8	32	128	
							525	2,496	

5. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเชียงดาว ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	ฟ้าสวย	ลื้อข	10	22	120	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	นาเลาใหม่	ลื้อข	10	27	115	
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	นาเลาเก่า	ลื้อข	10	16	72	
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองงาย	หนองชะแตะ	ลื้อข	6	10	72	
							75	379	

6. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลศรีดงเย็นและตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	ไชยปราการ	ศรีดงเย็น	มุเซอแม่ทะลบ	มุเซอ	1	28	133	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	ไชยปราการ	ศรีดงเย็น	มุเซอห้วยทราย	มุเซอ	4	78	354	
3	เชียงใหม่	ไชยปราการ	แม่ทะลบ	ห้วยต้นตอง	ลีซอ	4	120	602	
							226	1,089	

7. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองแหง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
และตำบลแม่ฮี้ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	ป่าเกี๊ยะใหม่	ลีซอ	5	16	89	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	แม่สะลา	ลีซอ	6	20	162	
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	หัวแม่แพลม	ลีซอ	6	45	250	
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	น้ำรู	ลีซอ	5	22	64	
5	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	มูเซอหัวยง	มูเซอ	na	na	na	
6	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	สันป่าเหียง	ลีซอ	1	21	117	
7	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	ปางวัว	ลีซอ	5	19	122	
8	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	สามหมื่น	ลีซอ	6	104	503	
9	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	น้ำป่อใหม่	ลีซอ	5	35	330	
10	แม่ฮ่องสอน	ปาย	แม่ฮี้	หัวแม่เย็น	ลีซอ	1	24	149	
11	แม่ฮ่องสอน	ปาย	แม่ฮี้	ดอยช้าง	ลีซอ	1	18	60	
12	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เวียงเหนือ	หัวแม่เมือง	ลีซอ	7	40	199	
							364	2,045	

8. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลกุดช้าง ตำบลแม่นะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	แม่แตง	กุดช้าง	ผาแดง	มูเซอ	1	25	118	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	แม่แตง	กุดช้าง	ห้วยกุ่มก๊ับ	มูเซอ	1	25	133	
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	แม่นะ	สันป่าเกี๊ยะ	ม้ง	12	46	388	
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	แม่นะ	ป่าไหล	มูเซอ	11	33	158	
							129	797	

9. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ตื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	เลอดอ	กะเหรี่ยง	13	45	205	บ้านหลัก
2	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยลีนา	กะเหรี่ยง	8	31	159	
3	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ทิวะเปื่อยทะ	กะเหรี่ยง	10	30	139	
4	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	วะกะเลโคะ/	กะเหรี่ยง	10	25	110	
5	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ทุ่งต้นจ๊ว	กะเหรี่ยง	7	32	180	
6	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยขนุน	กะเหรี่ยง	10	47	240	
7	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	วะเบยเด	กะเหรี่ยง	10	23	117	
8	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ตะยาเด	กะเหรี่ยง	10	15	75	
9	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	กรือมอคลี	กะเหรี่ยง	10	22	128	
10	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยผาดำ	กะเหรี่ยง	9	26	140	
11	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	เตอกรอเวอเบอ	กะเหรี่ยง	na	na	na	
12	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยโป่ง	กะเหรี่ยง	10	62	361	
13	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยเย็น	กะเหรี่ยง	na	na	na	
							358	1854	

10. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน⁷⁵

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ห้วยสะ	ม้ง	3	17	149	บ้านหลัก
2	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ม้งแกงหอม	ม้ง	5	32	358	
3	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	กระเหรี่ยงแกงหอม	กะเหรี่ยง	7	32	245	
4	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ลื้อฮอกมากพริก	ลื้อฮอก	3	37	312	
5	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ผาส้าราญ	ม้ง	6	12	174	
							130	1,238	

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

1. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ไบกนา	กะเหรี่ยง	4	148	358	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	กองคา	กะเหรี่ยง	14	62	268	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห้วยบง	กะเหรี่ยง	14	65	278	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห้วยครั่ง	กะเหรี่ยง	5	59	226	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ผีปานใต้	กะเหรี่ยง	10	50	145	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ผีปานเหนือ	กะเหรี่ยง	10	72	266	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทีกะเย่	กะเหรี่ยง	10	41	139	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สอบน	กะเหรี่ยง	17	28	105	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สอล่าง	กะเหรี่ยง	17	31	118	
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่เกิบ	กะเหรี่ยง	15	25	130	
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ศาลาเท	กะเหรี่ยง	15	42	164	
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สองเหนือ	กะเหรี่ยง	15	13	57	
13	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สองกลาง	กะเหรี่ยง	1	30	150	
14	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สองใต้	กะเหรี่ยง	1	29	131	
15	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สะเต	กะเหรี่ยง	11	37	209	
16	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	มะหินหลวง	กะเหรี่ยง	4	16	44	
17	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทีโนะ	กะเหรี่ยง	21	49	242	

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
18	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห่างหลวง	กะเหรี่ยง	12	47	202	
19	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	พริ้งแพ	กะเหรี่ยง	12	38	170	
20	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทังที	กะเหรี่ยง	8	29	143	
21	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ก่องป้อเหนือ	กะเหรี่ยง	20	23	106	
22	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ก่องป้อใต้	กะเหรี่ยง	8	54	220	
23	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทูลอง	กะเหรี่ยง	8	26	126	
24	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่ลอกคี	กะเหรี่ยง	8	20	77	
25	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะจิ้น	กะเหรี่ยง	13	30	34	
26	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะจิ้นกลาง	กะเหรี่ยง	13	19	87	
27	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะจิ้นเหนือ	กะเหรี่ยง	13	23	113	
28	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	อูตูม	กะเหรี่ยง	6	42	255	
29	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	อูตูมใต้	กะเหรี่ยง	6	36	199	
30	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนใต้	กะเหรี่ยง	3	18	91	
31	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนเหนือ	กะเหรี่ยง	3	36	174	
32	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนกลาง	กะเหรี่ยง	3	35	169	
33	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่โขงใต้	กะเหรี่ยง	2	33	162	
34	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่โขงเหนือ	กะเหรี่ยง	2	95	545	
							1,401	5,903	

2. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ขุนตึ้นน้อย	กะเหรี่ยง	6	26	190	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	มอคลี	กะเหรี่ยง	na	na	na	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	มอโกร	กะเหรี่ยง	11	20	108	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	บอบรีอเลโค๊ะ	กะเหรี่ยง	na	na	na	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ปียอทะ	กะเหรี่ยง	13	20	150	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	วาโซทะ	กะเหรี่ยง	13	35	237	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ยะลิกุย	กะเหรี่ยง	13	12	79	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	แม่ตื่นใหม่	กะเหรี่ยง	na	na	na	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	แมะแตะแหละกุย	กะเหรี่ยง	6	14	88	
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ปีพอ / เกือก่อ	กะเหรี่ยง	6	31	182	
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ทุ่งต้งจั่ว	กะเหรี่ยง	11	93	535	
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	หม่าโอใจ	กะเหรี่ยง	11	28	165	
13	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	พะกะเซ	กะเหรี่ยง	11	49	342	
14	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ซุยพะงาเด	กะเหรี่ยง	na	na	na	
15	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	บราโกร	กะเหรี่ยง	11	49	347	
16	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	เลอะกรา	กะเหรี่ยง				
17	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ห้วยโป่ง	กะเหรี่ยง	16	26	128	
18	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	ทะโกรเดย์	กะเหรี่ยง				
19	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ตื่น	แม่ระอาโน	กะเหรี่ยง	9	32	173	
							435	2,724	

3. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลยางเปียง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ปิตุติ	กะเหรี่ยง	11	34	318	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	แม่แฮหลวง	กะเหรี่ยง	14	35	176	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	แม่แฮน้อย	กะเหรี่ยง	14	22	140	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ขุนหาด	กะเหรี่ยง	15	57	252	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยไค้ง	กะเหรี่ยง	5	42	209	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยตองหลวง	กะเหรี่ยง	6	64	293	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยตองน้อย	กะเหรี่ยง	6	24	186	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยปูลหลวง	กะเหรี่ยง	4	52	221	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยปูลน้อย	กะเหรี่ยง	4	12	64	
							342	1,859	

4. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	แม่หลองหลวง	กะเหรี่ยง	3	94	496	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ยางราชา	กะเหรี่ยง	11	52	233	
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	พะเปี้ยว	กะเหรี่ยง	11	48	223	
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	มอคี	กะเหรี่ยง	11	32	154	
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	คูแจะ	กะเหรี่ยง	6	68	291	
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ห้วยแห้ง	กะเหรี่ยง	6	21	90	
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ผาผึ้ง	กะเหรี่ยง	6	18	65	
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	แม่หลองน้อย	กะเหรี่ยง	2	72	334	
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	กออี	กะเหรี่ยง	3	30	205	
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ห้วยยาว	กะเหรี่ยง	7	50	247	
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ตะงอคี	กะเหรี่ยง	9	8	30	
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ตะกอดะ	กะเหรี่ยง	8	32	128	
							525	2,496	

5. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเชียงดาว ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	ฟ้าสวย	ลื้อข	10			บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	นาเลาใหม่	ลื้อข	10	27	115	
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	นาเลาเก่า	ลื้อข	10	16	72	
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองงาย	หนองชะแตะ	ลื้อข	6	10	72	
							53	259	

6. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	ไชยปราการ	แม่ทะลบ	ห้วยต้นตอง	ลื้อ	1	120	602	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	ไชยปราการ	แม่ทะลบ	มูเซอแม่ทะลบ	มูเซอ	1	28	133	
3	เชียงใหม่	ไชยปราการ	แม่ทะลบ	มูเซอห้วยทราย	มูเซอ	4	78	354	
							226	1,089	

7. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองแหง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
และตำบลแม่ฮี้ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	ป่าเกี๊ยะใหม่	ลีซอ	5	16	89	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	แม่สะลา	ลีซอ	6	20	162	
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	หัวแม่แพลม	ลีซอ	6	45	250	
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	น้ำรู	ลีซอ	5	22	64	
5	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	มูเซอหัวยง	มูเซอ	na	na	na	
6	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	สันป่าเหียง	ลีซอ	1	21	117	
7	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	ปางวัว	ลีซอ	5	19	122	
8	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	สามหมื่น	ลีซอ	6	104	503	
9	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	น้ำป่อใหม่	ลีซอ	5	35	330	
10	แม่ฮ่องสอน	ปาย	แม่ฮี้	หัวแม่เย็น	ลีซอ	1	24	149	
11	แม่ฮ่องสอน	ปาย	แม่ฮี้	ดอยช้าง	ลีซอ	1	18	60	
12	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เวียงเหนือ	หัวแม่เมือง	ลีซอ	7	40	199	
							364	2,045	

8. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลกุดช้าง ตำบลแม่นะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	แม่แตง	กุดช้าง	ผาแดง	มูเซอ	1	25	118	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	แม่แตง	กุดช้าง	ห้วยกุ่มก๊ับ	มูเซอ	1	25	133	
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	แม่นะ	สันป่าเกี๊ยะ	ม้ง	12	46	388	
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	แม่นะ	ป่าไหล	มูเซอ	11	33	158	
							129	797	

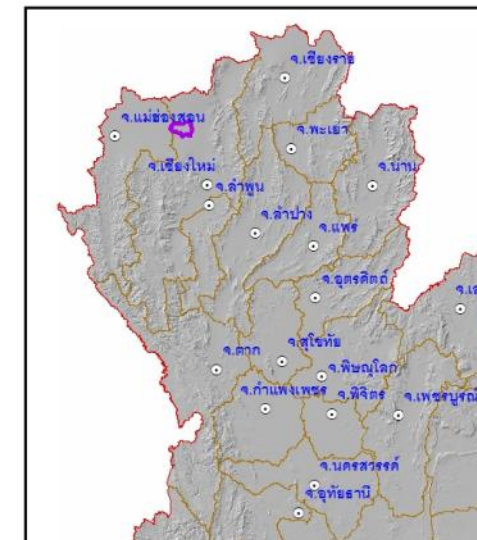
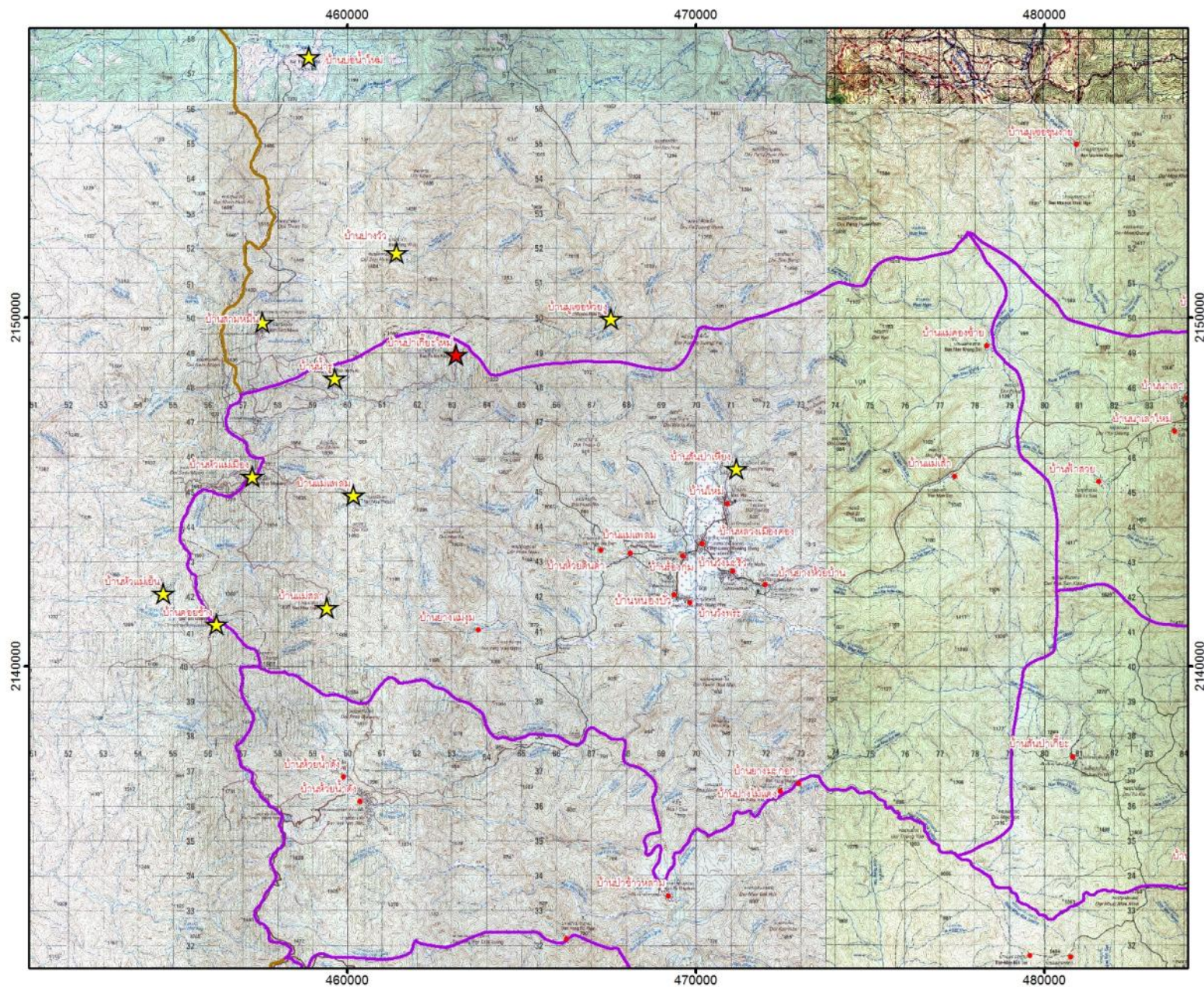
9. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ตื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	เลอดอ	กะเหรี่ยง	10	45	205	บ้านหลัก
2	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยลีนา	กะเหรี่ยง	8	31	159	
3	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ทิวะเปื่อยทะ	กะเหรี่ยง	10	30	139	
4	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	วะกะเลโคะ/	กะเหรี่ยง	10	25	110	
5	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ทุ่งต้นจ๊ว	กะเหรี่ยง	7	32	180	
6	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยขนุน	กะเหรี่ยง	10	47	240	
7	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	วะเบยเด	กะเหรี่ยง	10	23	117	
8	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ตะยาเด	กะเหรี่ยง	10	15	75	
9	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	กรือมอคลี	กะเหรี่ยง	10	22	128	
10	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยผาดำ	กะเหรี่ยง	9	26	140	
11	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	เตอกรอเวอเบอ	กะเหรี่ยง	na	na	na	
12	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยโป่ง	กะเหรี่ยง	10	62	361	
13	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตื่น	ห้วยเย็น	กะเหรี่ยง	na	na	na	
							358	1854	

10. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

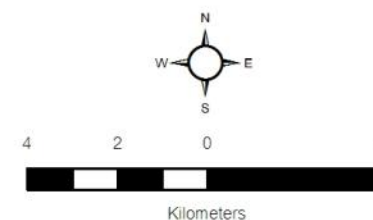
ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ห้วยสะ	ม้ง	3	17	149	บ้านหลัก
2	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ม้งแกงหอม	ม้ง	5	32	358	
3	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	กระเหรี่ยงแกงหอม	กระเหรี่ยง	7	32	245	
4	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ลื้อฮอกมากพริก	ลื้อฮอก	3	37	312	
5	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ผาสำราญ	ม้ง	6	12	174	
รวมทั้งสิ้น							130	1,238	
							3,963	20,264	

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

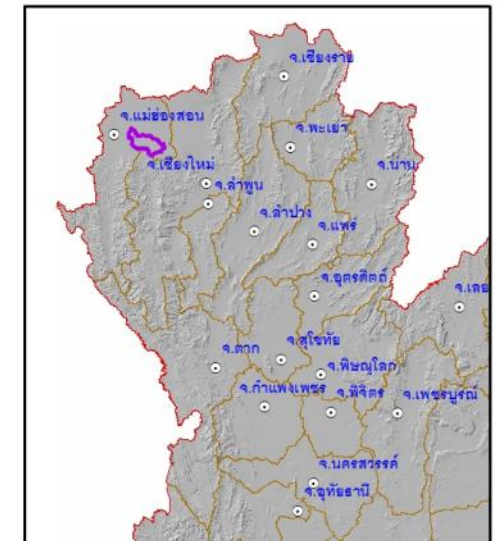
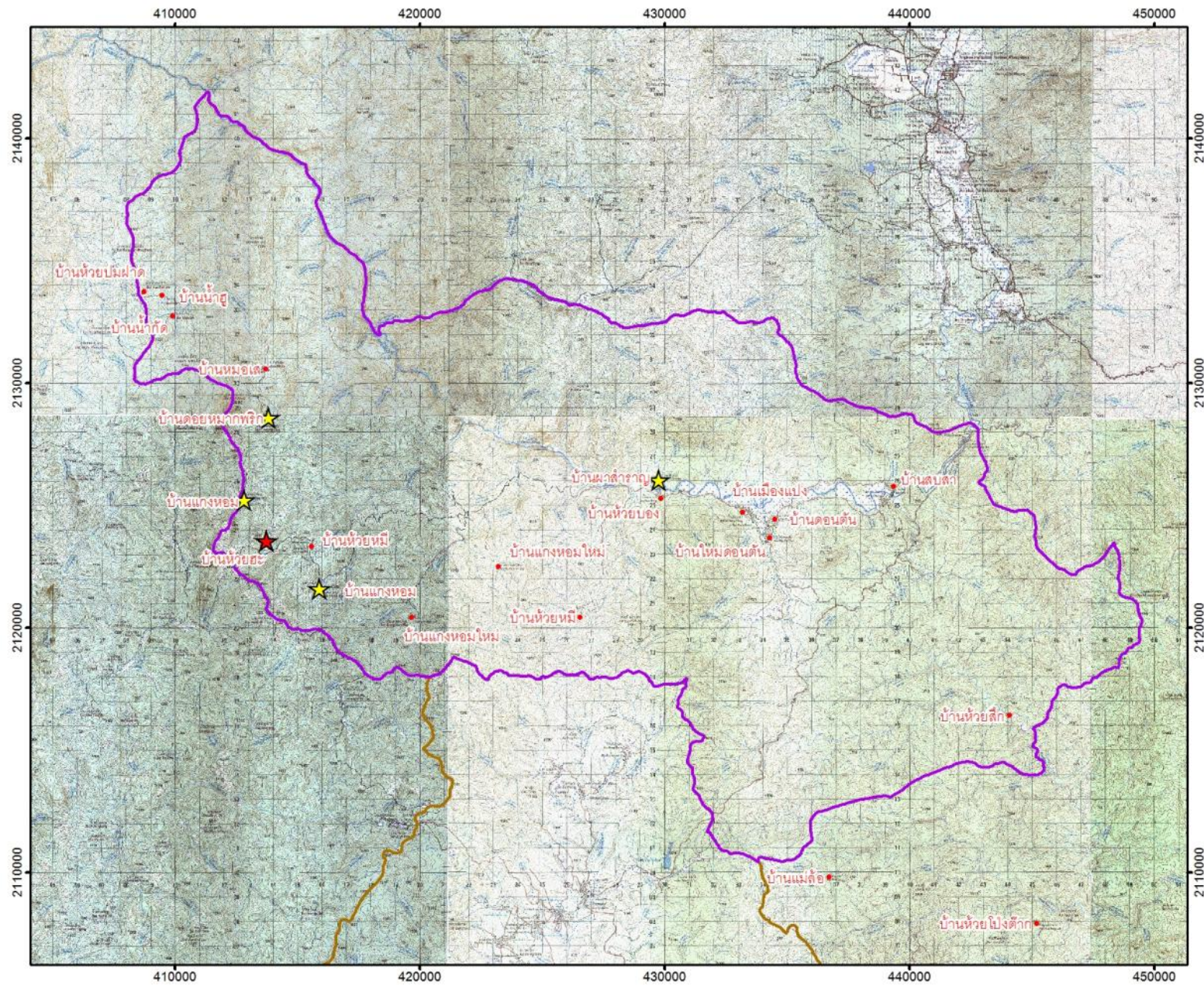


สัญลักษณ์

- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย

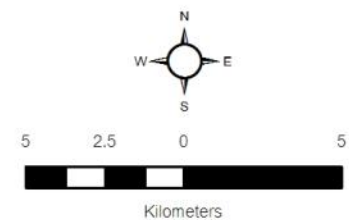


โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

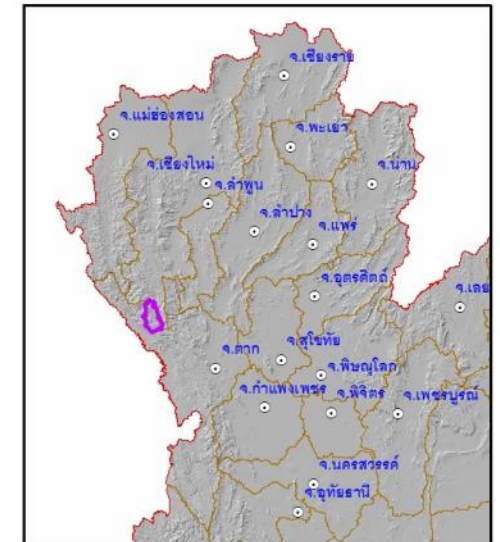
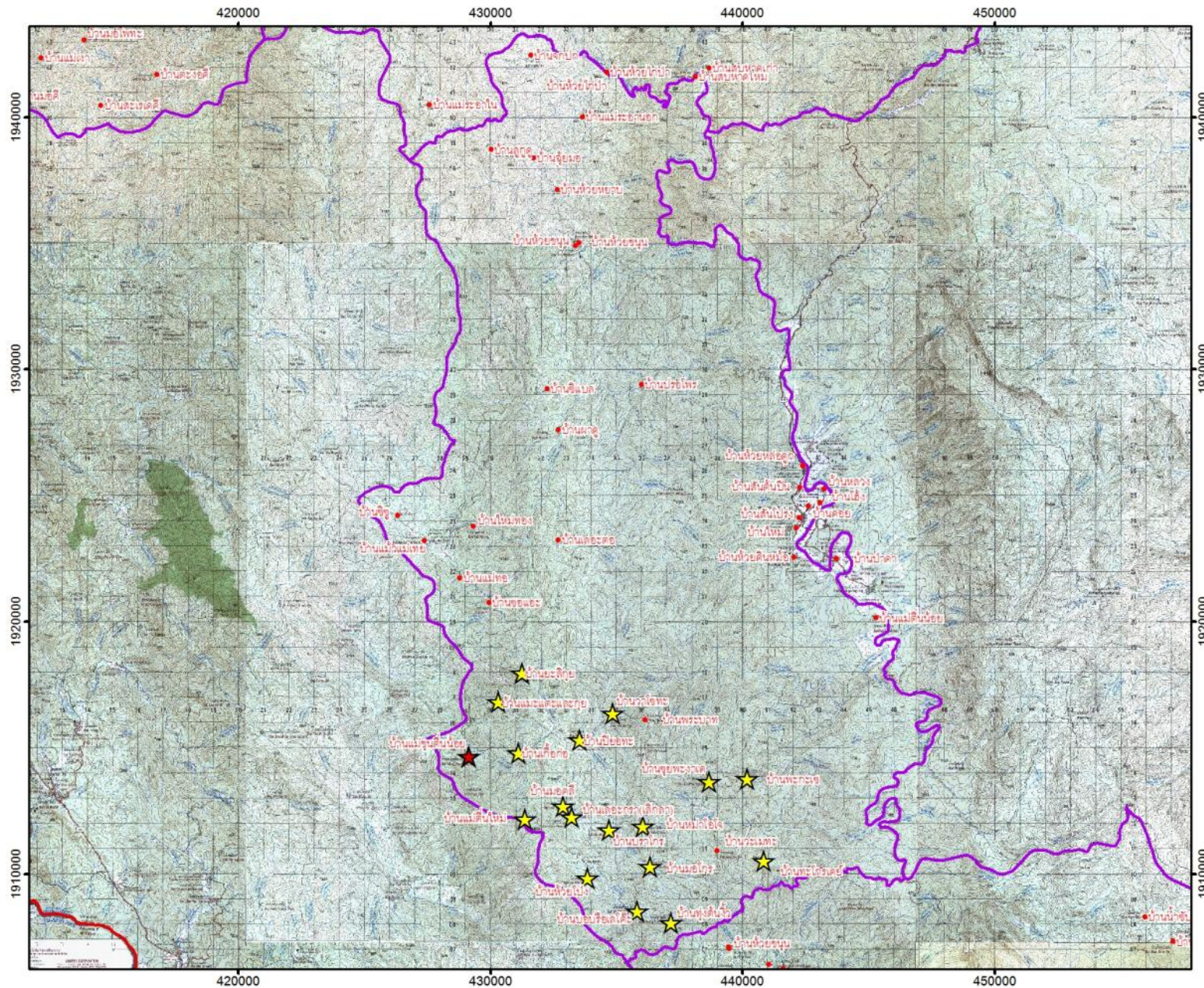


สัญลักษณ์

- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย

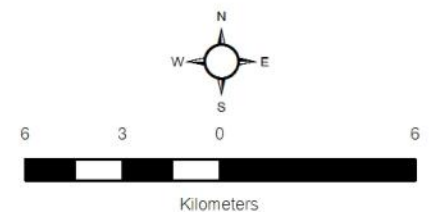


โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

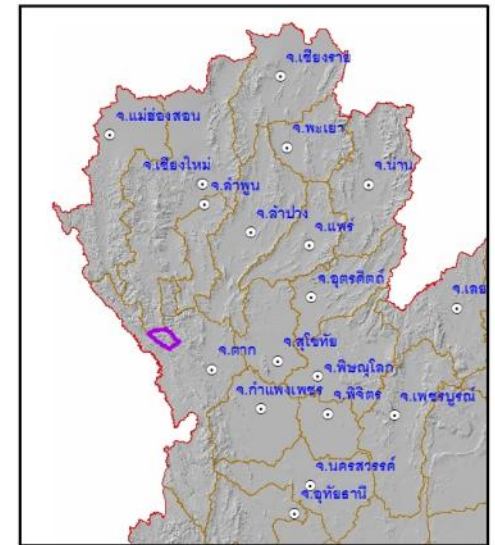
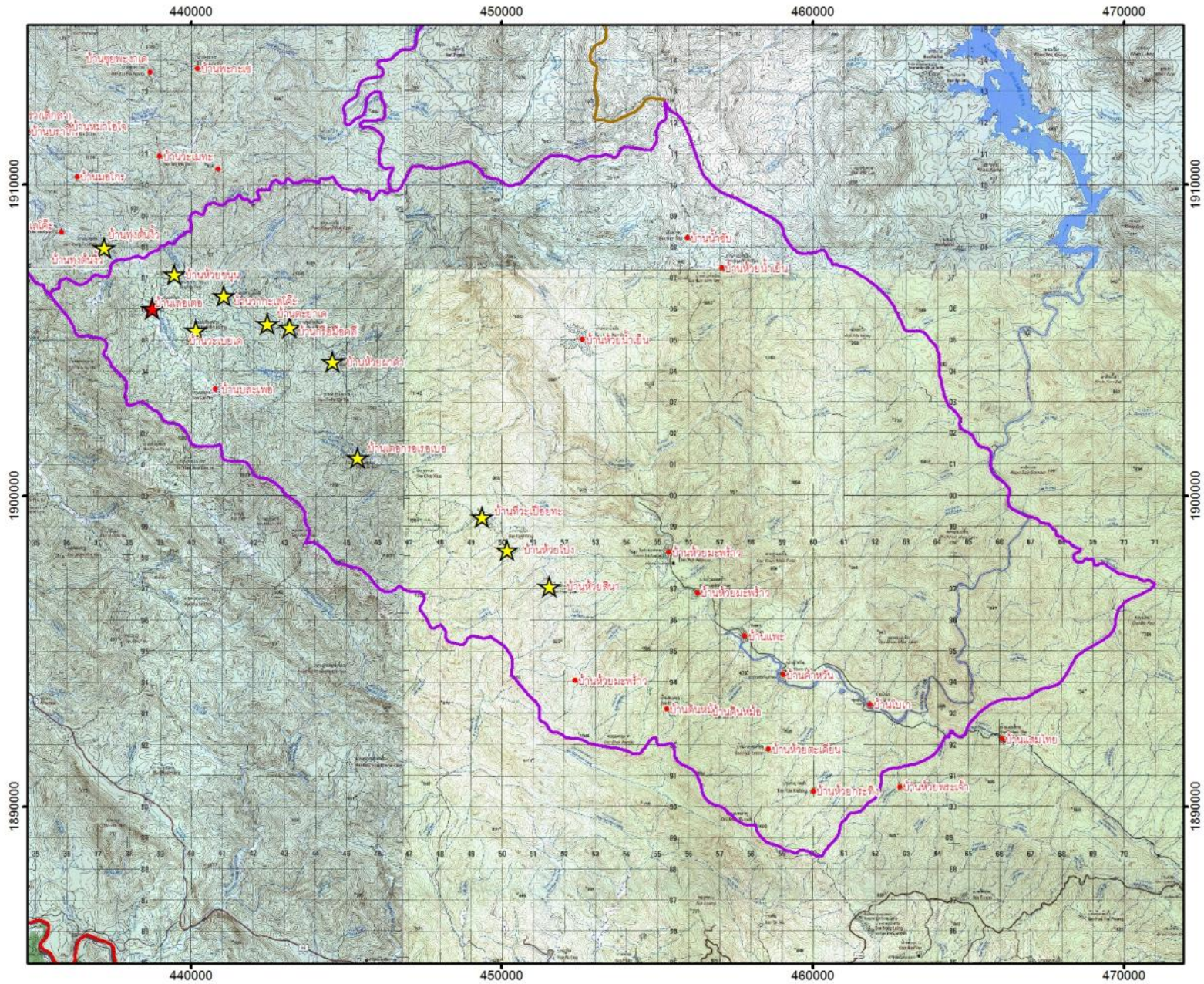


สัญลักษณ์

- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย

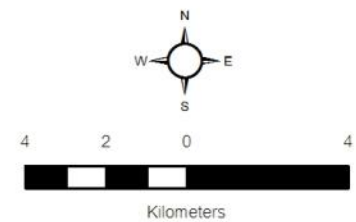


แสดงผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลแม่ต๋น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก



สัญลักษณ์

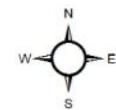
- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย



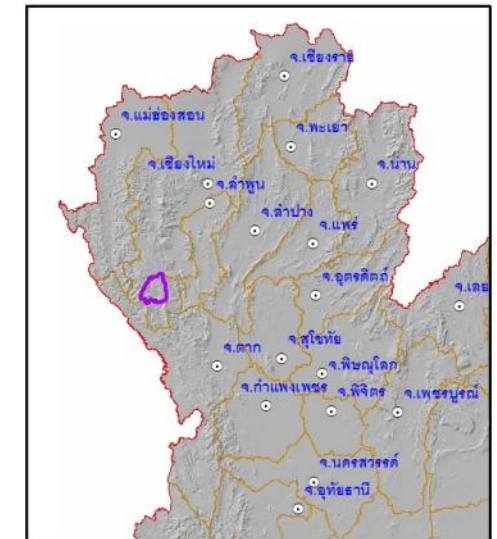
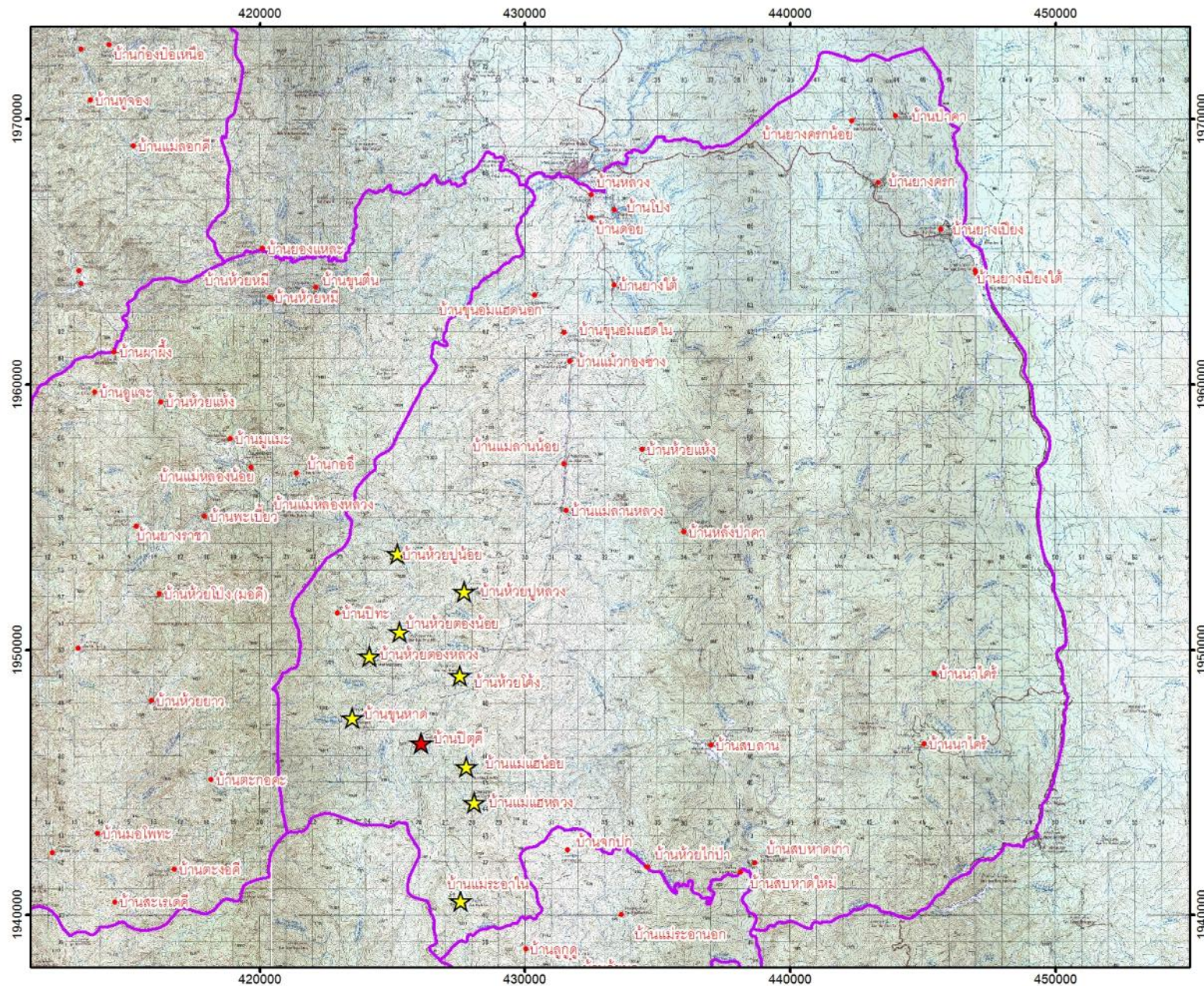
ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่



- | | |
|---|-----------------|
|  | กลุ่มบ้าน |
|  | บ้านหลัก |
|  | บ้านรอง |
|  | พื้นที่เป้าหมาย |
|  | ขอบเขตจังหวัด |
|  | ขอบเขตประเทศไทย |

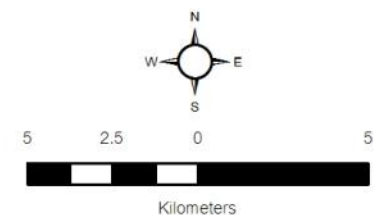


โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลยางเปียง อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่

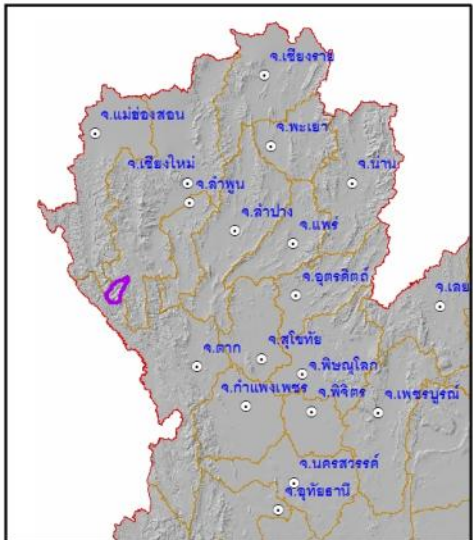


สัญลักษณ์

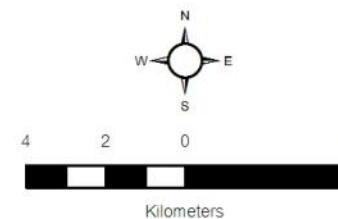
- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย



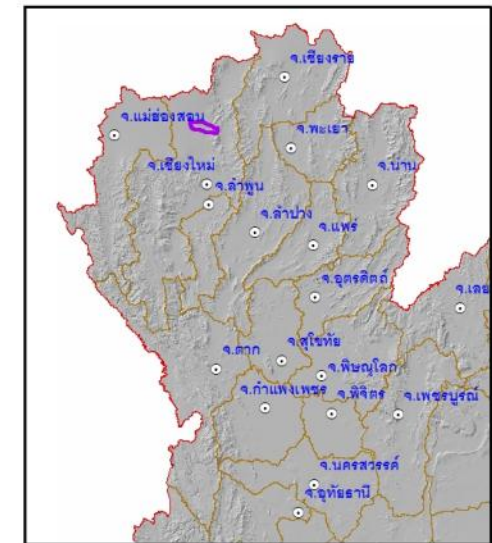
ตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่



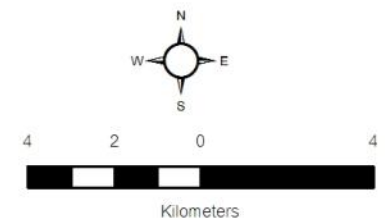
- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย



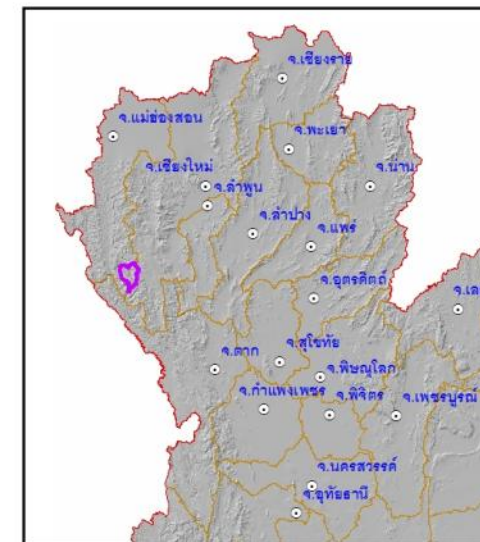
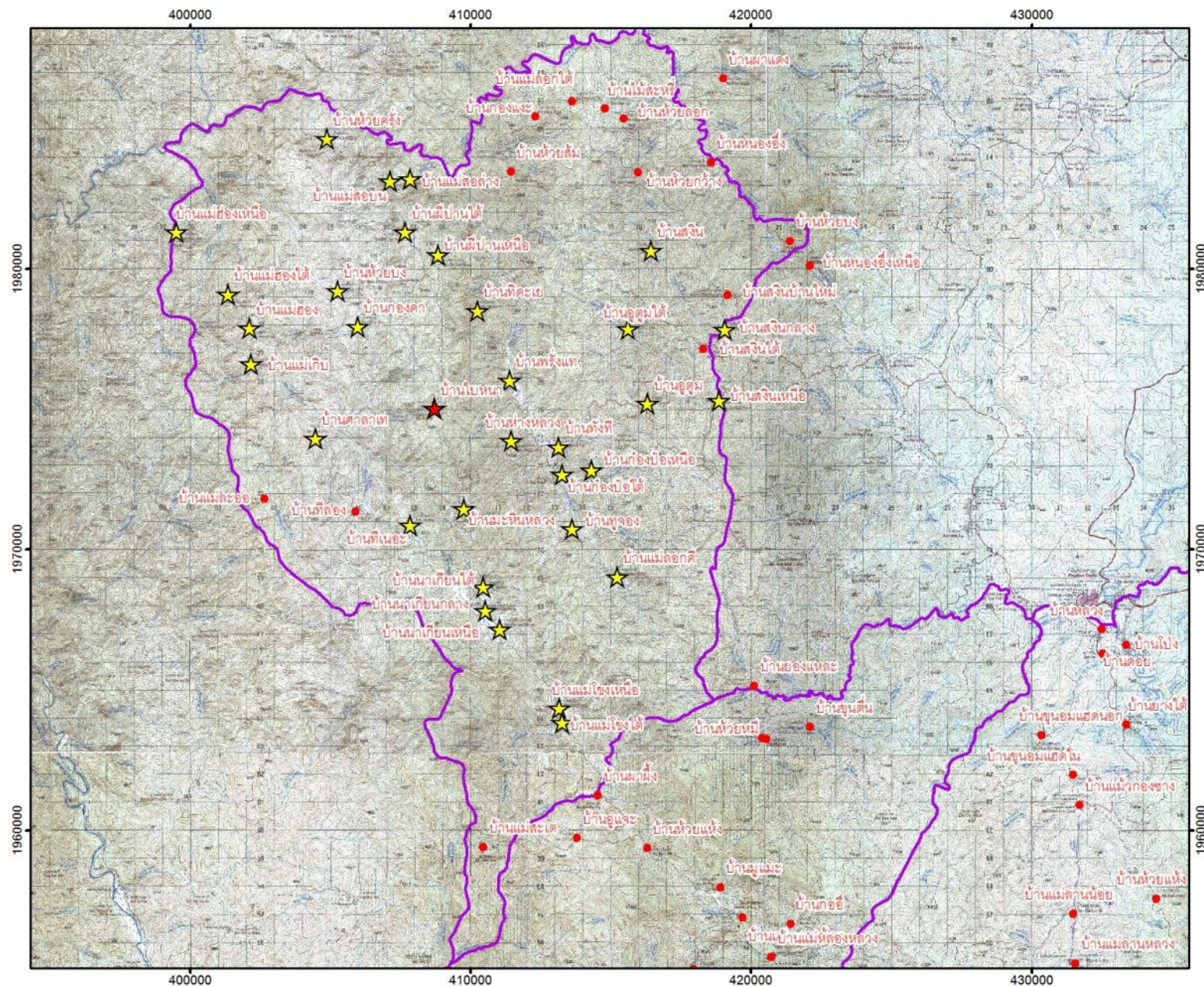
ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่



- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย

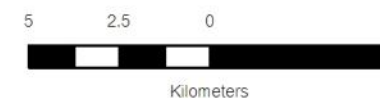


โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่



สัญลักษณ์

- กลุ่มบ้าน
- ★ บ้านหลัก
- ★ บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย



ภาคผนวกที่ 2

ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทย
และนโยบายการแก้ไขปัญหาคาที่ผ่านมา

ภาคผนวก. ที่ 2

สถานการณ์ปัญหาการปลูกฝิ่นและนโยบายในการควบคุม

1.1 ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทย

การปลูกฝิ่นในเอเชียตะวันออกเฉียง (จีน) เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2420 เพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งอังกฤษเป็นผู้นำฝิ่นเข้ามาอินเดีย จนช่วงปี พ.ศ.2423 – 2433 จีนผลิตฝิ่นได้มากกว่า 10,000 ตัน พื้นที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด คือ มณฑลเสฉวน และรองลงมา คือ มณฑลยูนนาน ต่อมาพ่อค้าฝิ่นจากยูนนานได้นำต้นฝิ่นมาปลูกในบริเวณเขตแนวเทือกเขาติดต่อกันระหว่างไทย พม่า และอินโดจีน โดยเฉพาะในเขตรัฐฉาน กลุ่มผู้ปลูกฝิ่นส่วนใหญ่จะเป็นชาวเขาเผ่าม้ง เย้า และกระจายไปยังชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยบนพื้นที่สูง โดยพ่อค้าฝิ่นชาวจีนยูนนานเป็นผู้รับซื้อ

การปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงของไทย โดยชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เริ่มมาร่วม 100 ปี โดยได้รับอิทธิพลจากชาวจีนยูนนาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ฝิ่นกลายเป็นพืชรายได้ (Cash Crop) ที่สำคัญของชาวเขา ฝิ่นที่ผลิตได้ส่วนใหญ่เข้าไปขายให้พ่อค้าฝิ่นชาวจีนที่ขนส่งนำไปขายยังโรงสูบฝิ่นในประเทศไทยและพื้นที่ใกล้เคียง ฝิ่นอีกส่วนหนึ่งชาวเขาใช้เสพเอง

1.2 การแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นของประเทศไทยในอดีต

การแก้ไขปัญหาฝิ่นในประเทศไทยเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ.2502 เมื่อรัฐบาลประกาศให้การปลูกและเสพฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย มีการเผาทำลายอุปกรณ์เสพฝิ่นที่สนามหลวง ประกาศให้ผู้เสพฝิ่นจดทะเบียนเพื่อรับการบำบัดรักษา และต่อมาได้จัดตั้งสถานบำบัดรักษาฝิ่นขึ้นที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์

โดยที่การปลูกฝิ่นได้แพร่ขยายไปบนพื้นที่สูง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา รัฐบาลได้เห็นตระหนักถึงความสำคัญองปัญหาของการปลูกฝิ่น และปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ หน่วยราชการเริ่มเข้าไปทำงานบนพื้นที่สูง และมีการตั้งหน่วยงานใหม่ เช่น ดชด. (ในปี พ.ศ.2498) กรมประชาสงเคราะห์ (ปี พ.ศ. 2502) คณะกรรมการฯชาวเขา (ปี พ.ศ.2502) เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาชาวเขบบนพื้นที่สูง โดยร่วมกับกรมป่าไม้ฯ

ส่วนในการแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่น รัฐบาลได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในระยะแรก มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ดชด. กรมประชาสงเคราะห์ฯ เป็นผู้รับผิดชอบ

ในปี พ.ศ. 2508 – 09 กรมประชาสงเคราะห์ได้สำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง รวมทั้งได้มีการสำรวจดิน โดย UNFDAC สนับสนุน ซึ่งพบว่ามีปลูกฝิ่นประมาณ 112,000 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 145 ตัน

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มจัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขา ขึ้นในปี พ.ศ. 2512 โดยใช้รูปแบบของการปลูกพืชทดแทนฝิ่น และขยายครอบคลุมการพัฒนาในด้านเกษตร สาธารณสุข การศึกษา ซึ่งบทเรียนของโครงการได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่รัฐบาลและส่วนราชการในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การทำงานบนที่สูง ปี พ.ศ.2516 สหรัฐฯ และองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในการพัฒนาชาวเขาและปลูกพืชทดแทนอื่น เช่น โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชาวไทยภูเขา (CRCD) ไทย-UNFDAC และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (กปส.) เป็นหน่วยรับผิดชอบโครงการ

เมื่อสำนักงาน ป.ป.ส. ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2519 ก็ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกฝิ่น (76 แห่ง) ในปี พ.ศ.2520 มีรายงานผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน ประมาณ 62,132 ไร่ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ประสานงานและได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (UNODC ในปัจจุบัน) และประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ดำเนินการต่อเนื่องในโครงการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น (โครงการ HAMP) และโครงการพื้นที่สูง (Highland Development Project/Program/HDP) ต่าง ๆ เช่น โครงการฯไทยเยอรมัน (TG-HDP) โครงการฯไทย-นอร์เวย์ โครงการคดยขาว-ผาหม่น (DP-HDP) โครงการฯสามหมื่น (SM-HDP) โครงการฯดอยแปเปอร (PP-HDP) โครงการฯ IPAD นอกจากนั้นยังมีโครงการความช่วยเหลืออื่นที่ต่างประเทศช่วยเหลือ เช่น โครงการฯ ไทย-ออสเตรเลีย ฯลฯ

ในระหว่างปี พ.ศ.2527-2544 มีกรอบแผนแม่บทฯ แก้ไขปัญหาบนพื้นที่สูงหลายฉบับ กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2527 มีแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ปลูกฝิ่นบริเวณภาคเหนือตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ 2,030 กิโลเมตร 205 หมู่บ้าน ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี ต่อมาในปี พ.ศ.2532 (7 กุมภาพันธ์ 2532) ครม.กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด และมีมติให้จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ.2535-2539 (ครม.มีมติเห็นชอบเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2535) เป็นฉบับแรก ต่อมาจึงมีแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2540- 2544 (ครม.เห็นชอบ 29 เมษายน 2540) โดยรัฐบาลไทยได้สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ฯลฯ เข้าร่วมดำเนินการ จนกระทั่งถึงปี 2541 โครงการพัฒนาฯ จึงปิดตัวลง

แนวคิด กลยุทธ์ และมาตรการที่ใช้แก้ไขปัญหการปลูกฝิ่นที่ผ่านมา มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ

ระยะแรก : (พ.ศ.2500 -2510) ใช้แนวคิดและรูปแบบการดำเนินงานแบบสังคมสงเคราะห์ (ศษด. กรมประชาสงเคราะห์)

ระยะสอง : (พ.ศ.2512 – 2519) ใช้แนวคิดและรูปแบบฯ การปลูกพืชทดแทน (Crop replacement Approach) และใช้กลยุทธ์การพัฒนาสาขาต่าง ๆ (Sectoral Development) และเริ่มมีมาตรการทางการตลาด ตามโครงการ HAMP รองรับ

ระยะสาม : (พ.ศ.2520 – 2530) ใช้แนวคิดและกลยุทธ์การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Integrated Rural Development) โดยเริ่มใช้มาตรการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การตัดทำลายฝิ่น เข้าดำเนินการควบคุมไป ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527

ระยะที่สี่ : (พ.ศ.2530 -2541) ใช้แนวคิดและกลยุทธ์การพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) และการแก้ไขปัญหแบบสมดุล (Balanced Approach) ในการลดอุปสงค์และปริมาณยาเสพติด

ระยะปัจจุบัน : (พ.ศ.2542 – ปัจจุบัน) ต่อเนื่องจากระยะที่ 4 และประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ผลแห่งความสำเร็จในการควบคุมการปลูกฝิ่น

การแก้ไขปัญหฝิ่นเริ่มบูรณาการเข้ากับการแก้ไขปัญหความมั่นคงอื่น ๆ เช่น ปัญหการตัดไม้ทำลายป่า/ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหการเมือง การปกครอง ฯลฯ โดยหลังจากที่มีแผนแม่บทการพัฒนาที่สูง เมื่อปี พ.ศ.2527 – 2534 ก็มีแผนแม่บทในเชิงบูรณาการ คือ แผนแม่บทการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงและการควบคุมพืชเสพติด ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2535 – 2539) และ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2540 – 2544) ฯลฯ แต่ละแผนมีระยะเวลาประมาณ 5 ปี โดยมีการจัดองค์กรบริหารแผน ซึ่ง สมช. เป็นแกนกลางในส่วนกลาง และต่อมามอบหมายให้ ทท.3 เป็นหน่วยงานประสานงานในพื้นที่ภาคเหนือ

ประเทศไทยใช้เวลาประมาณ 40 ปี จาก ปี พ.ศ. 2502 จนถึงปี พ.ศ.2542 จนสามารถลดพื้นที่ปลูกฝิ่น จาก 112,000 ไร่ (ผลผลิต 145 ตัน) จนเหลือประมาณ 6,000 ไร่ ในปี พ.ศ. 2542 โดยใช้งบประมาณความช่วยเหลือจากต่างประเทศประมาณ 172 ล้าน #US และต่อเนื่องถึงปัจจุบันโดยรัฐบาลไทยและภาคเอกชน (มูลนิธิโครงการหลวง , โครงการพัฒนาพื้นที่สูง) หน่วยงานระดับจังหวัด ตำบล และท้องถิ่น (อบจ. , อบต.) สามารถลดการปลูกฝิ่น เหลืออยู่ประมาณ 1,500 ไร่ ในปี พ.ศ.2550 - 2551

- ความช่วยเหลือจาก NAS ในการสำรวจและควบคุมฝิ่น ปี พ.ศ.2521 – 2546 ประมาณ 40 ล้านเหรียญ
- ความช่วยเหลือจาก UNDCP และประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐ เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ สวีเดน นอร์เวย์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ประมาณ 132 ล้าน \$
- ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหากลุ่มฝิ่นได้บูรณาการเข้ากับการบริหารงานพัฒนาตามระบบปกติภายใต้ความรับผิดชอบของจังหวัดและอำเภอ และมีโครงการพิเศษเสริมที่สำคัญ คือ โครงการหลวง (ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา) และโครงการฯ ดอยตุง (ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงราย) และมีโครงการกำจัดพืชเสพติดสนับสนุนการสำรวจและตัดทำลายฝิ่น (โดยสหรัฐฯ สนับสนุนงบประมาณ)

1.3 ปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่นปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ออนประเทศไทยออกจากประเทศที่เป็นผู้ผลิตและลำเลียงยาเสพติดรายสำคัญ ซึ่งรวมถึงการปลูกฝิ่นร่วมด้วยโดยเกณฑ์ คือ พื้นที่ปลูกฝิ่นของประเทศไม่เกิน 1,000 Hectare หรือ 6,250 ไร่

ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกภาคีอาเซียนได้ประกาศเจตนารมณ์ในการดำเนินการให้อาเซียนเป็นเขตปลอดภัยยาเสพติดในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะในประเด็นการลักลอบปลูกพืชเสพติด

ผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ในระยะสำคัญ เมื่อฤดูกาลปลูกฝิ่นปี 2527/28 พบพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศไทยประมาณ 54,854 ไร่ และเริ่มใช้มาตรการปราบปรามโดยการตัดทำลายไร่ฝิ่นปี พ.ศ. 2527ควบคู่กับการพัฒนาส่งเสริมการปลูกพืชทดแทน ส่งผลให้พื้นที่ปลูกฝิ่นลดลงอย่างมากเป็นลำดับ จนถึงปี 2544/45 พื้นที่ปลูกฝิ่นเหลืออยู่ประมาณ 7,857 ไร่ และในฤดูกาลปี 2549-2550 มีพื้นที่ปลูกฝิ่นประมาณ 1,445 ไร่ เท่านั้น รายละเอียดตามตาราง

ในฤดูกาลปลูกปี 2550/51 พบว่ามีการปลูกฝิ่นประมาณ 1,500 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา โดยมีการปลูกฝิ่นในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ตาก และกำแพงเพชร ครอบคลุมพื้นที่ใน 30 อำเภอ 60 ตำบล 127 หมู่บ้าน/ชุมชน ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นหนาแน่นมากกว่า 50 ไร่ ในพื้นที่ 6 อำเภอของ 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ มีหมู่บ้านที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด (ร้อยละ 56.69) รองลงมา จังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 14.17) และจังหวัดตาก (ร้อยละ 8.66) ตามลำดับ และมีชาวเขา

เกี่ยวข้องประมาณ 5,000 คน หรือประมาณ 1,600 ครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่ยากจนในพื้นที่ห่างไกล และมีชาวเขาที่ใช้และติดฝิ่นประมาณ 600 คน

ตารางแสดงผลผลิตฝิ่นคงเหลือจากการตัดทำลายของประเทศไทย (ปี 2544 – 2551)

ปี	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ผลผลิต (กก.)	พื้นที่ตัดทำลาย (ไร่)	พื้นที่คงเหลือ (ไร่)	ผลผลิตคงเหลือ (กก.)
2544-2545	7,857	19,643	6,183	1,674	4,185
2545-2546	5,266	13,165	4,795	471	1,178
2546-2547	803	2,008	762	41	103
2547-2548	744	1,860	689	55	138
2548-2549	984	2,460	958	26	65
2549-2550	1,445	3,611	1,373	71	178

หมายเหตุ : ผลผลิตฝิ่นเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 กิโลกรัมต่อไร่

1.4 สาเหตุการปลูกฝิ่น

ผู้ปลูกฝิ่นมี 2 ลักษณะ คือ ปลูกเพื่อเสพเป็นส่วนใหญ่และปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นส่วนน้อย ซึ่งบางส่วนมีนายทุนสนับสนุน โดยจากสถิติการจับกุมฝิ่นปี 2544-2550 ผู้ถูกจับกุมคดีฝิ่นส่วนใหญ่คือร้อยละ 82 เป็นข้อหาครอบครอง (ปริมาณฝิ่นดิบไม่เกิน 100 กรัม) อีกร้อยละ 8 เป็นข้อหาเสพ ซึ่งผู้ปลูก/เสพฝิ่นเกือบทั้งหมดเป็นชาวชนเผ่าบนพื้นที่สูง โดยมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปร้อยละ 55 แต่ชาวชนเผ่าทั่วไปบนพื้นที่สูงที่มีการปลูกฝิ่นยังคงมีการใช้ฝิ่นในชีวิตประจำวัน จากการวิเคราะห์สาเหตุของการปลูกฝิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นการปลูกเพื่อเสพเองและต้องการรายได้เนื่องจากมีฐานะยากจน รองลงมาร้อยละ 3 เป็นการส่งผลผลิตให้นายทุนในพื้นที่ โดยมีปัจจัยสนับสนุนในการปลูกฝิ่น ดังนี้

1) มิติด้านพื้นที่

- สภาพภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ป่าเขา มีพื้นที่สูงและภูเขาสลับซับซ้อนและมีภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูกฝิ่นได้คุณภาพดี
- พื้นที่สูงชัน ห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก ขาดการติดต่อกับโลกภายนอก รวมทั้งไม่มีเส้นทางการคมนาคมในการขนส่งทางการเกษตร ทำให้ชาวไทย

ภูเขาบนพื้นที่สูง ไม่มีแรงจูงใจให้ปลูกพืชการเกษตร ซึ่งการปลูกฝิ่นให้ผลตอบแทนสูงกว่าและขนส่งง่ายกว่าผลผลิตทางการเกษตร

- ขาดแคลนสาธารณูปโภคและการสาธารณสุข
- เป็นโอกาสสำหรับบุคคล/สิ่งผิดกฎหมาย/อิทธิพลต่างๆ
- ขาดการควบคุมดูแล/ช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ

2) มิติด้านบุคคล

- เป็นชาวเขา ขาดโอกาสทางการศึกษา
- ขาดแคลนสารอาหาร
- ฐานะทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่ในระดับยากจน/มีหนี้สิน
- ปลูกข้าวไม่พอเลี้ยงชีพ
- ใช้ฝิ่นตามวิถีชีวิตประจำวัน (เสพ/รักษาโรค/วัฒนธรรมประเพณี)
- ขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ (ต้นทุน/ค่าขนส่งสูง ขาดตลาด)
- ขาดสิทธิในการเป็นคนไทย ไม่ให้ความสำคัญ/ความร่วมมือ

3) มิติด้านแรงจูงใจ

- ราคา/ผลตอบแทนที่สูงและแน่นอนจากการปลูกฝิ่น
- โอกาสถูกจับกุมดำเนินคดีน้อย

นอกจากนี้ปัญหาการดำเนินงานในระบบกลไกปกติ เป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถจัดปัญหาได้อย่างยั่งยืนสืบเนื่องจากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ขาดกลไกที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร สรรพกำลัง และความร่วมมือที่มากพอจากทุกภาคส่วนและทุกระดับให้ดำเนินไป โดยพร้อมเพรียงกันอย่างต่อเนื่องระยะยาว เนื่องจากมีภารกิจอื่นสำคัญ / เร่งด่วนกว่า ทำให้สามารถบรรเทา / ควบคุมปัญหาได้เพียงเฉพาะหน้า / ปลายเหตุ

2. การผลักดันให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญห การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ / ปริมาณฝิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในเรื่อง

- การบูรณาการปัญหาฝิ่นฯ เข้าอยู่นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชาติ ภาค จังหวัดและพื้นที่

- มีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ กลวิธี มาตรการ/กิจกรรม รูปแบบการบริหาร / ดำเนินงาน การระดม สนับสนุนทรัพยากรมาใช้ในการแก้ปัญหายา

- การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ปลูก นายทุน ผู้สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การปลูกฝิ่นกลับเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไข (สาเหตุของ) ปัญหาให้ถูกต้อง เหมาะสม

- การเพิ่มมาตรการพัฒนา (การให้ข่าวสาร การศึกษา การรณรงค์การเฝ้าระวัง การพัฒนา ประชากรและพื้นที่เป้าหมาย การเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติ อปท.องค์กรปชช.ฯ) ให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาฯ และสอดคล้องกับมาตรการบังคับใช้ก.ม.(จับกุม ตัดทำลายฝิ่น) เป็นต้น

- การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ปลูกนายทุนได้ยาก

3. เข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก เนื่องจากข้อจำกัดเชิงพื้นที่ รวมทั้งขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น ยานพาหนะ บุคลากร ฯลฯ

1.5 นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาการปลูกฝิ่น

การแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นในปัจจุบันเน้นการลดพื้นที่การปลูกฝิ่นให้น้อยลงและหมดไป ภายใน ปี พ.ศ.2558 / ค.ศ.2015 โดยใช้มาตรการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และ มาตรการบังคับใช้กฎหมาย ควบคู่กับมาตรการปราบปรามโดยการตัดทำลายและบังคับใช้กฎหมาย โดยมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น ฯลฯ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยใช้กลยุทธ์/แนวทางอย่างสมดุล (Balance Approach) ในการแก้ไขปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายั่งยืน ดังแผนภาพ



ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

พื้นที่ยุทธศาสตร์และพื้นที่ศักยภาพ-ซ้ำซาก		พื้นที่ศักยภาพ-เฝ้าระวัง
ระยะสั้น (รายปี)	ระยะยาว (5 ปี)	ระยะสั้น (รายปี)
“การปราบปราม” 1. จัดเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ 2. ดำรวจ+เก็บข้อมูล+วิเคราะห์พื้นที่ 3. พัฒนาการข่าว 4. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ 5. ดำเนินการต่อผู้เกี่ยวข้อง 6. ตัดทำลายและบังคับใช้กฎหมาย 7. ช่วยเหลือขั้นพื้นฐานพื้นที่สำคัญ 8. ให้ท้องถิ่น/ประชาชนมีส่วนร่วม	“การพัฒนาอย่างยั่งยืน” - พัฒนางค์กรท้องถิ่นและภาคีร่วม - ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง - พัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม - พัฒนาการศึกษา สาธารณสุข	“เฝ้าระวัง” และ “ป้องปราม” - เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหา (สำรวจตรวจตรา แจ้งเตือน) - รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ - ช่วยเหลือความเป็นอยู่พื้นฐาน - เสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง - ตัดทำลาย และบังคับใช้กฎหมาย - พัฒนางค์กรท้องถิ่นและภาคีร่วม